

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

Кафедра менеджменту та публічного управління

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ
НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ»**

(за матеріалами Комунального закладу «Вінницький обласний молодіжний
центр «Квадрат», м. Вінниця)

Здобувача вищої освіти
2 курсу, групи ПУА-21з(м),
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
освітньої програми «Публічне
управління та адміністрування»
заочної форми навчання

Наталі ІВАЩУК

Науковий керівник
д-р. філос. наук, професор

Наталія ЗАМКОВА

Гарант освітньої програми
канд. наук держ. упр., доцент

Ірина НІКОЛІНА

Вінниця 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ІНСТРУМЕНТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	6
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ НАПРЯМКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ВІННИЦЬКОГО ОБЛАСНОГО МОЛОДІЖНОГО ЦЕНТРУ «КВАДРАТ» В СУЧАСНИХ УМОВАХ	22
2.1. Роль молодіжних центрів у виконанні державної молодіжної політики на місцевому рівні	22
2.2. Дослідження діяльності Комунального закладу «Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» під час воєнного стану	34
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	50
3.1. Удосконалення інструментів реалізації державної молодіжної політики на місцевому рівні	50
3.2. Перспективні програми та проєкти, спрямовані на підвищення активності молоді	60
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. На сьогодні виникла нагальна потреба у вдосконаленні нормативних засад та реалізації державної молодіжної політики (далі – МП) в Україні, що зумовлено необхідністю подолання негативних тенденцій розвитку людського капіталу в умовах воєнного стану не лише на загальнодержавному, але й місцевому рівнях. У цьому зв'язку особливу роль відіграє можливість залучення молоді до інститутів місцевого самоврядування й публічної служби, забезпечення їх особистісного і професійного розвитку та найбільш ефективного використання їх потенціалу.

Протягом усього періоду розвитку незалежної української держави саме молодь виступає в ролі ключового фактора соціального, культурного та економічного розквіту суспільства. Внаслідок цього реалізація інтелектуального і творчого потенціалу молоді на місцевому рівні є не лише критерієм визначення ефективності управління, але й загальнодержавної політики в цілому. Враховуючи обрання Україною євроінтеграційного вектору розвитку, а також особливості сучасних трансформаційних процесів у сфері управління, виклики воєнного стану та необхідність подальшого розвитку, в тому числі й у період післявоєнної відбудови, особливої актуальності набуває оновлення та ефективна реалізація МП на місцевому рівні.

Окремі аспекти використання інструментів реалізації державної МП на місцевому рівні виступали предметом дослідження великої кількості вітчизняних науковців, серед яких можливо виділити праці таких як: Н. Гончарук, Є. Бородін, І. Беззуб, Л. Прокопенко, Т. Тарасенко, Т. Стукан, О. Софій, І. Єрмоленко, Л. Гиренко, С. Дубенко, І. Пеша, І. Жданов, О. Ярема, М. Попатенко, Т. Бондар та інших. При цьому, на сьогоднішній день відсутній ґрунтовний аналіз зазначеного питання, що додатково обумовлює актуальність нашої роботи.

Метою даної роботи є дослідження інструментів реалізації державної МП на місцевому рівні під час воєнного стану.

Згідно визначеної мети, *завданнями* роботи є:

- дослідити поняття і сутність інструментів реалізації державної МП на місцевому рівні та визначити роль молодіжних центрів у виконанні державної МП на місцевому рівні;
- дослідити діяльність Комунального закладу «Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» під час воєнного стану;
- визначити напрями удосконалення інструментів реалізації державної МП на місцевому рівні;
- проаналізувати перспективні програми та проєкти, спрямовані на підвищення активності молоді.

Об'єктом дослідження є теоретичні та практичні аспекти реалізації державної МП. *Предметом* дослідження є інструменти реалізації державної МП на місцевому рівні під час воєнного стану.

Методи дослідження. Підбір методів дослідження здійснювався з урахуванням специфіки досліджуваного питання, у зв'язку із чим нами використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Зокрема, нами було використано системний, функціональний, аналітичний, порівняльний та інші методи дослідження. Так, з метою визначення поняття та сутності інструментів реалізації державної МП на місцевому рівні ми використовували аналітичний та порівняльний методи. У процесі аналізу напрямів діяльності Вінницького обласного молодіжного центру «Квадрат» використано аналітичний, структурний та метод контент-аналізу. Для визначення напрямів удосконалення реалізації державної МП на місцевому рівні, ми використовували аналітичний, функціональний та структурний методи.

Інформаційна база дослідження. У процесі проведення дослідження ми використовували правовстановлюючі документи, а саме статут комунального закладу «Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат», інформаційні матеріали, розміщені на офіційному веб-порталі комунального закладу та Вінницької обласної адміністрації, нормативно-правові акти України,

монографії, наукові статті та інші публікації, присвячені проблематиці досліджуваного питання.

Гіпотеза дослідження. Реалізація ефективної державної молодіжної політики на місцевому рівні під час воєнного стану може відбуватись за умови розробки та впровадження ефективних інструментів, що спрямовані на залучення розвитку та підтримки громадської активності молоді.

Наукова новизна. Наукова новизна роботи полягає у поглибленому аналізі специфіки основних інструментів реалізації молодіжної політики держави на місцевому рівні під час воєнного стану, аналізі молодіжних центрів на прикладі Комунального закладу «Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат», обґрунтування більш розширеного та детального впровадження інструментів під специфічні умови українського суспільства в кризові часі.

Практична цінність. Практична цінність дослідження полягає тому, що було розроблено та рекомендовано конкретні пропозиції та кроки з метою вдосконалення реалізації молодіжної політики в умовах воєнного стану, що дозволить більш ефективно залучати молодь до громадянської активності.

Окремі положення роботи *апробовано* на XIII Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України» (18.04.2024 м.Вінниця ВТЕІ ДТЕУ), тема статті: «Використання інструментів державної молодіжної політики в Україні: досвід та перспективи»; на XI Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Менеджмент XXI століття: сучасні моделі, стратегії, технології» (10.10.2024 м.Вінниця ВТЕІ ДТЕУ), тема статті: «Публічне управління молодіжною політикою в умовах відновлення України: перспективи та виклики».

Структура дослідження. Робота містить 69 сторінок тексту та складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел і додатків. Список використаних джерел містить 56 найменувань. Наведено 2 рисунки, 5 таблиць, 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ІНСТРУМЕНТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Після повномасштабного вторгнення на територію України існує загроза скорочення населення України. Підтвердженням можливості настання такого негативного явища виступає зниження кількості людей, які постійно проживають та працюють в Україні, оскільки лише за минулий рік до інших країн виїхало майже 7 млн. осіб. До того ж, мають місце зміни у статеві-віковій структурі українського суспільства, оскільки частка молоді та осіб продуктивного віку скорочується. У подальшому це може призвести до звуження демографічної основи відтворення населення в Україні.

Показники народжуваності в Україні вже на протязі тривалого періоду характеризуються як низькі, оскільки не здатні забезпечити базове заміщення поколінь. Існування факту низької народжуваності здійснює багатогранний вплив на державу в цілому, а до ключових негативних наслідків виступають старіння, депопуляція, існування демографічної небезпеки [23, с. 69].

Дисбаланс між працюючим населенням та непрацездатним населенням виникає внаслідок старіння населення, це в майбутньому призводить до дефіциту кваліфікованої робочої сили, зниження продуктивності праці, і як наслідок, уповільнення економічного зростання. Депопуляція має негативний вплив на регіональний розвиток, оскільки менш розвинені області страждають від соціально-економічної деградації, посилення міграційних процесів. Всі ці негативні фактори загрожують демографічній безпеці, що має прояв у вигляді скорочення численності населення, порушенні балансу в суспільстві, загальній нестабільності в країні, що має негативний вплив на державну політику та стратегії подальшого розвитку.

Найбільша кількість населення представлена у віковому діапазоні від 30 до 50 років, що є свідченням недостатньо позитивних тенденцій для України. При цьому, має місце процес старіння нації, а існуючі соціально-демографічні процеси набувають ознак входження до глибокої демографічної кризи [7] (рисунок 1.1.)

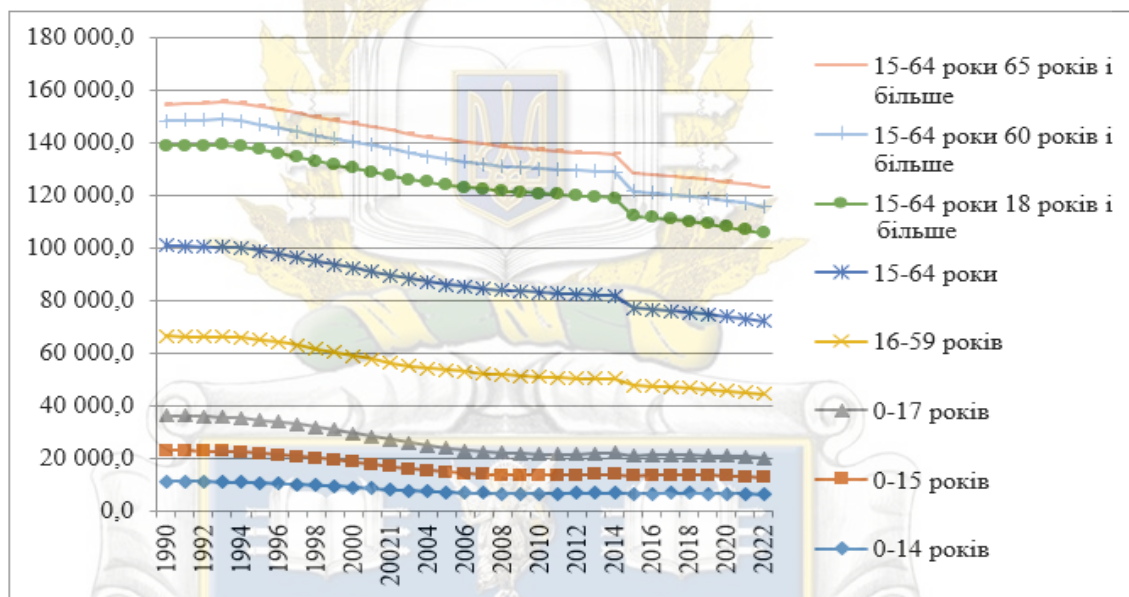

Рисунок 1.1. - Динаміка розподілу постійного населення за віковими групами в 1990-2022 роках (тис. осіб)

Прискорення старіння у поєднанні з низьким рівнем народжуваності, а також депопуляції в Україні, виступає в якості одного з чинників, що здійснює тривалий вплив на усі сфери життя суспільства. За своїми соціально-демографічними властивостями, демографічне старіння призводить до скорочення частки та чисельності економічно активного населення, а отже і виникнення дефіциту людського капіталу; підвищення показників економічного й податкового навантаження на працездатних осіб; зниження фінансових можливостей з метою соціального забезпечення в умовах загального підвищення попиту на соціальні послуги з боку осіб пенсійного віку, малозабезпечених і самотніх. На сьогоднішній день ключовою причиною поглиблення демографічної кризи є зниження показників народженості до критичного мінімуму. У цьому зв'язку існує потреба у кардинальних змінах ситуації та

створення належних умов для підвищення народжуваності, що поступово виведе країну з демографічної кризи, важливу роль у чому відіграє належна реалізація державної МП [6].

Формування в Україні ефективної системи публічного управління та реалізації державної політики у будь-якій сфері, зокрема на місцевому рівні, зумовлено актуалізацією в суспільстві питань щодо розбудови правової, демократичної, цифрової держави, людиноцентристської системи державного управління та місцевого самоврядування, що мають можливість для надання якісних та доступних послуг, враховуючи передові європейські стандарти. У цьому зв'язку в основу положень Стратегії реформування державного управління України на 2022-2025 роки покладено забезпечення створення та підвищення ефективності процесів реалізації державної політики у різноманітних сферах. Зокрема, положеннями зазначеного документа передбачено створення умов для стажування та залучення на державну службу та в органи місцевого самоврядування молодих і висококваліфікованих працівників [8].

Залучення молоді до процесів управління в органах державної влади або місцевого самоврядування, а також ухвалення рішень, здійснює вплив не лише на молодіжне та громадське життя, але й підвищення якості функціонування інституту публічної служби в цілому. У цьому зв'язку реалізація процесів реформування та підвищення якості державних інститутів, вирішення проблемних питань у сфері організації та функціонування публічної служби у воєнний та післявоєнний період вимагає кардинального оновлення державної служби та органів місцевого самоврядування, що у повному обсязі відповідатиме вимогам сучасності, залучаючи активну й талановиту молодь до системи управління, у тому числі й реалізації МП [5, с. 66].

На сьогоднішній день МП держави виступає в якості цілісної системи, спрямованої на сприяння самореалізації та розвиток потенціалу в молодіжному середовищі, підвищення показників її самостійності, соціальної інтеграції,

конкурентоздатності, залучення до процесів ухвалення рішень і забезпечення активної участі молоді в житті суспільства [22, с. 19]. При цьому, в науковій літературі представлено різноманітні підходи до розуміння категорії «державна МП» та «МП». Так, у відповідності до позиції Є.І. Бородіна [4], державною МП визнається сукупність концептуальних підходів та практичної діяльності органів публічних владних повноважень у напрямку сприяння соціалізації молоді, а також полегшення процесу переходу від стану дитинства до дорослості. Додатково науковцем зауважено, що державна МП розглядається через призму різноманітних підходів у науковій та політичній спільноті, якими є наступні:

- в якості сукупності цінностей, принципів, завдань, підходів та дій, що забезпечують поліпшення умов життєдіяльності молоді;
- в ролі стратегії публічної влади, що спрямована на підвищення можливостей для здобуття досвіду провадження соціальної інтеграції, становлення активної та відповідальної громадянської позиції;
- як механізм забезпечення умов для розвитку, надання умінь, знань, навичок та інших компетентностей з метою активної участі у громадянському та суспільному житті, а також у процесі життєдіяльності [4, с. 35].

Питання сутності МП досліджувалося й Т.М. Стукан, за результатами чого зроблено висновок про те, що вона є структурно вибудовуваною моделлю розвитку на будь-якому рівні, починаючи від державного до місцевого. МП передбачає врахування інтересів людей у віці від 18 до 35 років, а також реалізацію специфічних правил, методів та принципів, які сприяють прояву ініціативи, самостійному визначенню власних цілей та цінностей, бажання залучатися та мати можливість для визначення пріоритетних напрямів і методів розвитку молодіжного підприємництва в Україні [42, с. 75].

Як зазначає Гончарук Н.Г., за своїм змістом державна МП виступає в якості складового елемента державної стратегії, політики та форми практичної діяльності органів публічної влади. Сутність державної МП розкривається через призму залучення молоді до процесів управління як на державному, так і на

місцевому рівнях, популяризацію служби в органах влади на різних рівнях, забезпечуючи збереження висококваліфікованого людського потенціалу, професійний розвиток молодих кадрів, а також формування політичної, організаційно-правової, соціально-економічної основи для задоволення потреб зазначеної категорії населення [8, с. 66].

На законодавчому рівні визначення категорії «МП» представлено у положеннях ст. 1 Закону України «Про основні засади молодіжної політики». Змістом зазначеної норми встановлено, що МП є одним із напрямів державної політики, що зосереджений на формування соціальних, політичних, економічних, правових та організаційних умов, а також гарантій соціалізації й інтеграції дітей та молоді до суспільних процесів, які проводяться в інтересах та за участю зазначеної категорії населення [34].

Цим самим законодавчим актом визначено поняття «молодіжна робота», під якою варто розуміти певну діяльність, спрямовану на залучення молоді до життя суспільства, що провадиться безпосередньо за участі дітей та молоді в їх інтересах, використовуючи інструменти спільного ухвалення рішень. До молоді прийнято відносити населення у віці від 14 до 35 років, які є громадянами України, іноземцями чи особами без громадянства, які перебувають на території нашої держави на законних підставах. При цьому, молодіжним працівником є особа, на яку покладено функції реалізації МП, яка пройшла спеціалізовану підготовку, а саме базовий тренінг «Молодіжний працівник» від Міністерства молоді та спорту України та має свідоцтво встановленого зразка [20].

Основною метою провадження МП є формування умов для подальшої самореалізації та розвитку молодіжного потенціалу в Україні, підвищення рівня самостійності та конкурентоздатності, активізація участі молоді в житті суспільства. В основу державної МП покладено наступні основоположні принципи:

- забезпечення рівності прав дітей та молоді;
- участь молоді у процесах державного управління;

- обґрунтованість;
- міжсекторальна та міжвідомча співпраця, що ґрунтується на залученні органів державної влади та місцевого самоврядування, суб'єктів молодіжних рухів та інших зацікавлених осіб у формуванні та реалізації МП [20].

У відповідності до позиції І.В. Пешої, в умовах реалізації реформи децентралізації існує потреба у формуванні самодостатнього, суспільно значимого й активного, національно свідомого молодіжного середовища. Зазначений процес ґрунтується на ключових засадах провадження МП, зокрема такими як: субсидіарність, обґрунтованість та молодіжна активність [25, с. 14].

Варто звернути увагу на те, що окремі аспекти державної МП в Україні врегульовано положеннями цілої низки нормативно-правових актів різного рівня. Зокрема, до джерел нормативно-правового регулювання реалізації МП можливо віднести наступні:

1. Конституція України.
2. Закони України: «Про Кабінет Міністрів України», «Про центральні органи виконавчої влади», «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування», «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про основні засади молодіжної політики» тощо.
3. Указ Президента України: «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року».
4. Постанови Кабінету Міністрів України: «Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі», «Про утворення державної установи «Всеукраїнський молодіжний центр» та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України», «Про затвердження типових положень про молодіжні ради», «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 роки та внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України».
5. Накази Міністерства молоді та спорту України та інші нормативно-правові акти, якими врегульовано правовідносини у сфері МП.

Так, положеннями Закону України «Про основні засади молодіжної політики» визначено ключову мету, засади, основні завдання, напрями й інструменти реалізації державної МП, гарантії участі молоді у процесі її формування і практичної реалізації, а також особливості організаційних та правових засад формування і діяльності молодіжних громадських організацій [34]. У відповідності до позиції І. Беззуб, лише після ухвалення зазначеного законодавчого акту існує можливість для стимулювання і налагодження партнерських відносин між представниками молоді і владними інститутами, що зумовлено створенням нового підґрунтя для подальшої розбудови активної та сильної молодіжної спільноти [2, с. 16].

Згідно Національної молодіжної стратегії до 2030 року, молодь визнається одним із найважливіших суб'єктів державної політики, у зв'язку із чим наділена правом на поважливе ставлення до її вибору в процесі формування і визначення власного майбутнього. При цьому, саме на державу покладається обов'язок щодо створення можливостей для розвитку молодіжного потенціалу, зокрема шляхом розвитку компетентностей. В основу зазначеної стратегії покладено наступні принципи:

- наскрізність та цілісність: ухвалення будь-яких рішень у сфері вирішення актуальних проблем молоді має співвідноситися з їх інтересами та потребами;
- субсидіарність: діяльність державних інституцій виступає в якості допоміжних інструментів, не порушуючи засади свободи прийняття рішень молоді з питань задоволення власних потреб, освіти і професійного розвитку;
- участь: ухвалення рішень, що стосуються молоді, із залученням її представників. Державою забезпечується формування простору, можливостей та надання підтримки молоді в процесах ухвалення управлінських рішень;
- науковість та доказовість: будь-яке рішення має бути обґрунтовано об'єктивними даними щодо становища молоді, її потребах, цінностях та прагненнях;

- інклюзивність: рішення повинні прийматися із урахуванням потреби доступу та усунення бар'єрів для розвитку всіх членів суспільства;
- рівність можливостей: є недопустимим порушення гідності людини на підставі вікових, статевих, фізичних чи розумових особливостей, соціального або етнічного походження, релігійних чи політичних переконань тощо [19].

Положеннями Національної молодіжної стратегії до 2030 року закріплено необхідність запровадження новітніх підходів розвитку молодіжного середовища в Україні, враховуючи ключові аспекти, закріплені Цілями сталого розвитку України на період 2030 року, молодіжними документами і стратегіями, якими регламентовано засади подальшого розвитку МП Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН), Ради Європи та Європейського Союзу (далі – ЄС), безпекові, демографічні та економічні виклики і загрози [19]. Варто зауважити, що Державну цільову соціальну програму «Молодь України» на 2021-2025 роки розроблено для досягнення ключової мети, якою є формування можливостей для розвитку молодіжного потенціалу і самореалізації, залучення молоді до участі в управлінні державою та інтеграції в життя суспільства [7].

У той же час, внаслідок активізації трансформаційних і модернізаційних процесів, які на сьогодні спостерігаються у сфері публічної служби та місцевого самоврядування, мають місце зміни й у молодіжній сфері, зокрема в умовах воєнного стану, що є актуальними й у післявоєнний період у процесі національного відновлення. До того ж, у зазначених сферах існують певні прогалини, зокрема на законодавчому рівні, внаслідок чого наявна потреба у внесенні відповідних змін, спрямованих на вирішення існуючих проблем, вдосконалення процесів формування і реалізації МП на місцевому рівні.

Значною та тривалою проблемою вітчизняної системи місцевого самоврядування є відсутність бажання представників молоді провадити трудову діяльність в органах публічної влади. Серед основних причин існування таких проблем можливо виокремити наступні:

- низький рівень престижності служби в органах місцевого самоврядування;
- низький рівень заробітної плати, а, отже, і відсутність конкурентоздатності, порівняно із приватним сектором;
- поширення практики ненормованого режиму робочого дня;
- існування потреби проходження щорічного оцінювання за результатами діяльності, підвищення кваліфікації, оприлюднення своїх статків;
- відсутності швидкого кар'єрного зростання.

Саме вищевикладене впливає на непривабливість служби в органах місцевого самоврядування для молодого покоління, оскільки відсутні перспективи подальшого розвитку власної кар'єри. У цьому зв'язку органи місцевого самоврядування не здатні конкурувати із приватним сектором з питань залучення висококваліфікованих кадрів. У той же час, залучення молодих спеціалістів до служби в органах місцевого самоврядування виступає в якості одного з ключових факторів підвищення результативності та ефективності функціонування влади на місцях, оскільки молоді люди мають здатність до легкого розвитку, прийняття ризикових рішень в умовах невизначеності, оперативної адаптації до навколишніх змін, активності, мобільності, інноваційності та вирішення складних завдань у сфері публічного управління. Це зумовлює якісне вдосконалення кадрового потенціалу органів місцевого самоврядування шляхом підвищення зацікавленості молодих та висококваліфікованих фахівців у зайнятті вакантних посад [5, с. 68].

За інформацією, представленою Національним агенством України з питань державної служби (далі – НАДС України), у 2023 році посади державної служби займали лише 21 % осіб у віці до 35 років. Аналіз статистичної інформації свідчить про те, що порівняно з показниками 2020 року, в 2023 році кількість державних службовців молодого віку знизилася на 30 %. Порівняно з 2021 роком, кількість державних службовців у віці до 35 років знизилася на 22 %; при цьому, статистичної інформації щодо кількості державних службовців молодого віку за

2022 рік не представлено [11; 12; 23]. Більш детально зазначену інформацію відображено на рисунку 1.2.

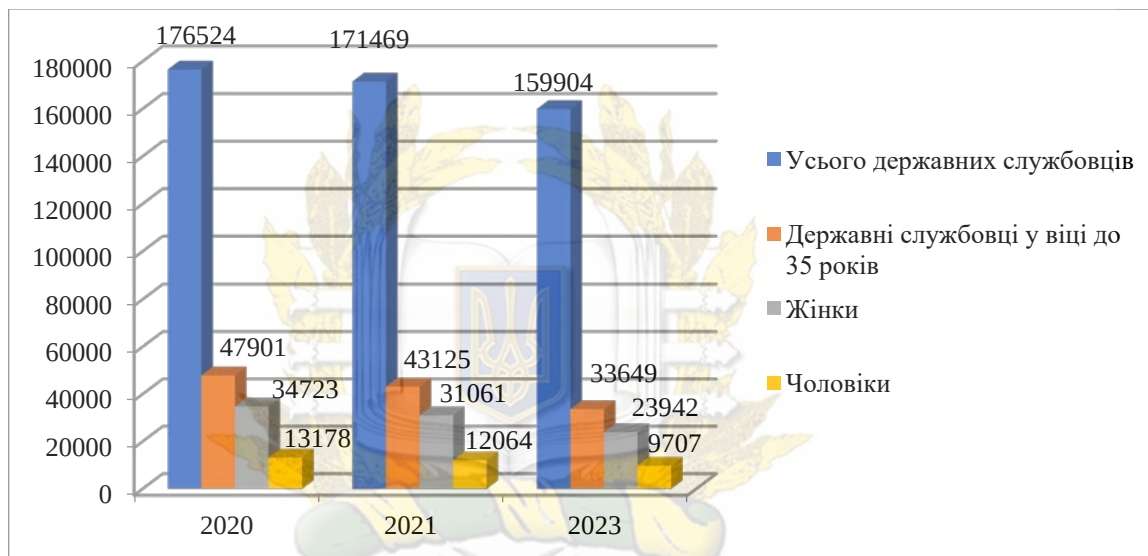

Рисунок 1.2. - Чисельність державних службовців у віці до 35 років у 2020-2023 роках

Також у розрізі категорій державної служби у 2023 році на посадах категорії «А» працювало 25 осіб, категорії «Б» – 4456, а категорій «В» – 29168 державних службовців у віці до 35 років. Варто зауважити, що у 2020 році зазначені кількісні показники були наступними: державні службовці категорії «А» – 24 особи, категорії «Б» – 5815, а категорії «В» – 42062 осіб [11; 23].

Вищепредставлена інформація свідчить про те, що протягом останнього періоду простежується усталена тенденція до значного зниження не лише загальної кількості державних службовців, але й молоді на посадах державної служби. При цьому, питома вага державних службовців у віці до 35 років порівняно із загальною кількістю посадових осіб є стабільною: 21,1% у 2020 році, 25,2 % у 2021 році та 21% у 2023 році. У той же час, починаючи з 2016 року відсутні статистичні відомості щодо загальної кількості посадових осіб в органах місцевого самоврядування, зокрема осіб у віці до 35 років.

В 2015 році посади державної служби обіймали 46,7 % жінок у віці до 35 років та 44 % чоловіків досліджуваної категорії. Показники залученості молоді

до діяльності органів місцевого самоврядування у 2015 році були нижчими: 27,2 % жінок у віці до 35 років та 21,7% чоловіків [25, с. 26].

НАДС, окремими органами державної влади і місцевого самоврядування, протягом останніх років активно провадиться діяльність у напрямку залучення висококваліфікованих молодих спеціалістів до публічної служби, а також забезпечення їх професійного розвитку. Під час проведення засідання Ради управління людськими ресурсами при НАДС у грудні 2023 року значну увагу приділено питанням управління персоналом в органах державної влади і місцевого самоврядування, враховуючи останні законодавчі зміни, що зумовлено кадровим голодом в органах публічної влади, а також необхідністю залучення молоді до публічної служби, що планується досягти за рахунок підтримки і розвитку людського потенціалу. Показовим фактором в даному випадку є те, що у процесі обговорення зазначеного питання досліджувалися теми вчасного і якісного заповнення вакансій в органах публічної служби, а також запровадження програм стажування для осіб у віці до 35 років, аргументуючи це існуванням нагальної потреби у залученні молоді до публічної служби.

З метою реалізації встановлених цілей, зокрема формування умов для пошуку, підтримки та розвитку вмотивованої й амбіційної молоді, розширення їх участі у формуванні та реалізації державної політики і державного управління, НАДС організовано проведення Всеукраїнського конкурсу творчих робіт серед молоді, Всеукраїнської інформаційної кампанії щодо популяризації державної служби, у тому числі й зайняття вакантних посад в органах місцевого самоврядування. У рамках зазначеної кампанії було проведено інформаційний захід на тему «Промодень на публічній службі», а також презентовано освітній серіал «Публічна служба». Основну увагу було зосереджено на необхідності підвищення кваліфікаційного рівня державних службовців та осіб, що провадять діяльність в органах місцевого самоврядування, враховуючи ключові аспекти

загальної короткострокової програми «Молодіжна політика, заснована на підходах участі» [10].

До того ж, протягом останніх років в Україні активно запроваджується програма професійного та особистісного розвитку молоді «Державотворець», основною метою якої є підвищення рівня обізнаності молодих людей про діяльність державного, громадського і приватного секторів; розвиток якостей лідера, а також ознайомлення молодих людей з ключовими основами та важливістю державотворчих процесів, участь у яких лише протягом 2018-2019 років прийняли понад 200 молодих осіб з різних куточків України. На місцевому рівні зазначена програма запроваджувалася шляхом залучення більше 300 осіб у віці до 35 років. З метою підвищення кваліфікаційного рівня лідерів молодіжних організацій та спеціалістів молодіжної сфери, а також для забезпечення ефективності розробки і подальшої реалізації вмотивованої МП на локальному і регіональному рівні, запроваджується та реалізується програма «Молодіжний працівник», навчання за якою лише у 2019 році пройшло більше 2700 молодих осіб [14, с. 80].

На сучасному етапі реалізації державної МП набуває популярності активізація діяльності молодіжних центрів. Загальна мережа таких центрів в Україні складається із Всеукраїнського молодіжного центру, який віднесено до сфери управління Міністерства молоді і спорту, а також обласних, Київського та Севастопольського міських, Автономної Республіки Крим, районних, міських, районних у містах, селищ та селах молодіжних центрів. На сьогоднішній день, враховуючи умови воєнного стану, роль молодіжних центрів значно зростає, що пов'язано з їх оперативною переорієнтацією власної діяльності на забезпечення життєвих потреб молоді, фокусуючись на досягненні головної мети – наближення перемоги.

В Україні функціонує Рада з молодіжних питань при Президентові України, що має статус консультативно-дорадчого органу при главі держави [15]. З метою забезпечення діяльності зазначеної молодіжної ради затверджено

Порядок формування та діяльності Національної Ради з питань молоді у статусі консультативно-дорадчого органу при Кабінеті Міністрів України, діяльність якого спрямована на розробку та погодження позицій з приводу формування і реалізації МП, забезпечення комунікації між центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами молодіжної роботи з питань розвитку та реалізації МП в Україні [17].

Вагому роль у формуванні та реалізації МП, зокрема на місцевому рівні, відіграють створені в Україні молодіжні ради, мета діяльності яких полягає у залученні молоді до процесів практичної реалізації МП на регіональному і місцевому рівні. За статистичними даними Міністерства молоді та спорту України, у 2023 році в Україні налічувалось 410 молодіжних рад, з яких 19 функціонувало на регіональному рівні та 391 на місцевому. Протягом останніх років прослідковується тенденція до зростання кількості молодіжних рад, оскільки з 2021 року створено 55 нових організацій. Ще однією позитивною тенденцією є те, що не зважаючи на збройну агресію росії проти нашої держави після повномасштабного вторгнення, вони змогли адаптуватися до викликів, зумовлених введенням активних бойових дій, знаходячи шляхи для ефективної роботи в існуючих умовах, що свідчить про незламність українського народу та молоді.

Найбільшу кількість молодіжних рад в Україні створено у Кіровоградській області (37), у Львівській області (30) та Дніпропетровській області (27). Загальна кількість учасників молодіжних рад в Україні на різних рівнях у 2023 році становила 7029 молодих осіб, а найбільша кількість громадян у віці до 35 років є членами молодіжних рад у Львівській області. Варто зауважити, що формування та розвиток молодіжного потенціалу рад на регіональному і місцевому рівнях виступає в якості ефективного інструменту подальшого розвитку молоді, громад, регіонів та держави у цілому [1].

Створення та діяльність молодіжних рад як представницьких органів виступає в якості ключового інструмента залучення молодих людей до життя

громад, а вагомими елементами МП, що спрямовані на підвищення показників замученості молоді до ухвалення рішень, виступають наступні: якісне молодіжне самоуправління, об'єднання суспільно активної молоді, підготовка молодих осіб до провадження громадсько-активної діяльності та розвиток молодіжного лідерства [25, с. 70].

У контексті досліджуваного питання на увагу заслуговує позиція І.В. Єрмоленко, згідно якої саме молодь виступає в ролі найбільш потужного ресурсу демократичного розвитку будь-якої держави, а ефективна МП – критерієм визначення рівня успішності державотворчого процесу. Науковицею також зауважено, що державна МП в Україні потребує належного нормативно-правового регулювання, удосконалення механізмів формування, реалізації та підбору ефективного інструментарію [9, с. 78-82].

Враховуючи ухвалення у 2023 році нової редакції Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» [21], набуває актуальності позиція Л. Гиренко щодо існування потреби у розробці та прийнятті нової Стратегії розвитку управління персоналом в органах місцевого самоврядування, враховуючи необхідність залучення громадян до 35 років на службу в органах виконавчої влади на місцевому рівні [7, с. 24].

Як зазначають Л.Л. Прокопенко та Т.М. Тарасенко, враховуючи потреби сучасного суспільного розвитку, зокрема формування національної системи молодіжного виховання, існує потреба в акцентуванні уваги на розвитку соціальної активності, громадянських якостей, відповідальності, а також провадження подальшого розвитку державної МП шляхом гуманізації її змісту, забезпечуючи таким чином формування умов для подальшого розвитку і реалізації особистості в умовах демократичного суспільства, із дотриманням гуманітарно-орієнтованих засад існування суспільства і держави. З точки зору вчених, особливої актуальності набуває підвищення ефективності заходів залучення молоді до розвитку регіонів та окремих територій, зокрема міст, сіл і селищ, що сприятиме формуванню у молоді усвідомлення власної значимості в

житті суспільства і перспектив подальшої реалізації. Отже, саме виховання на сьогодні має сприяти забезпеченню формуванню ціннісних орієнтацій, характерних для держав демократичного типу [36, с. 75].

Активізація розвитку та удосконалення державної МП набуває особливої значимості, що зумовлено потребою у завершенні процесів децентралізації, оскільки саме таким чином можливо створити комфортне середовище для життєдіяльності й подальшого розвитку молоді в умовах громади, а також забезпечити відповідність європейським стандартам і сформувати європейські цінності. Важливу роль у подальшому реформуванні державної МП на місцевому рівні, враховуючи кроки у напрямку вступу до ЄС, відіграє запровадження європейського досвіду розробки і реалізації МП. Аналіз європейської практики формування та реалізації МП свідчить про те, що у європейських державах сформовано належну нормативно-правову базу, створено спеціалізовані органи, до компетенції яких віднесено розробку та імплементацію МП, проводиться розробка стратегій і програм, створюються чіткі механізми реалізації МП, запроваджуються кількісні та якісні критерії визначення показників ефективності та моніторингу успішності запроваджених заходів, створено інституційну систему та достатньо розвинуто молодіжну інфраструктуру, що сприяє реалізації МП, враховуючи потреби і запити молоді. Використання в Україні ефективного європейського досвіду формування і реалізації МП на місцевому рівні здатне забезпечити інтеграцію української молоді до Європейського молодіжного співтовариства, збільшення кількості українських студентів за кордоном, підвищення популярності вивчення іноземних мов, які є поширеними у країнах-членах ЄС, а також розширенню міжнародного співробітництва у молодіжній сфері.

У цьому зв'язку в сучасних умовах прослідковується підвищення потреби у формуванні й реалізації кардинально нової державної МП на місцевому рівні, створенні нових систем молодіжної роботи та управління людським потенціалом, підвищення рівня координації та комунікації між органами

державної влади та органами місцевого самоврядування, вирішення правових, організаційних та ресурсних проблем у процесі реалізації МП, а також забезпечення високих показників професійного розвитку молоді у процесі ухвалення управлінських рішень. Реалізація державної МП на місцевому рівні вимагає розробки концептуальних засад удосконалення нормативно-правових положень, чіткого визначення змісту та конкретизації завдань шляхом формування стратегій державних цільових планів і програм, створення ефективних інноваційних механізмів реалізації державної МП як на загальнодержавному, так і регіональному й місцевому рівнях. Центральною категорією державної МП повинна виступати стратегія управління людським капіталом в органах державної влади і місцевого самоврядування, що сприятиме подальшому формуванню, розвитку і раціональному використанню кадрів на публічній службі [5, с. 70].

У зв'язку із вищевикладеним можливо зробити висновок, що державна МП в Україні на місцевому рівні виступає в якості одного із складових елементів загальнодержавної політики у відповідній сфері, що спрямована на формування соціальних, економічних, організаційних, політичних та правових умов розвитку, соціалізації та інтеграції молоді до суспільства. Серед пріоритетних напрямів формування МП держави на місцевому рівні виокремлено наступні: розвиток ключових засад формування МП в органах місцевого самоврядування та використання інноваційних механізмів її реалізації; удосконалення нормативно-правової бази у сфері молодіжної політики; забезпечення повноцінної комунікації та співпраці з молоддю; залучення осіб у віці до 35 років на службу в органах місцевого самоврядування тощо. Отже, саме участь молоді в процесі ухвалення управлінських рішень на місцевому рівні має забезпечити повноцінну реалізацію державної молодіжної політики.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ НАПРЯМКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ВІННИЦЬКОГО ОБЛАСНОГО МОЛОДІЖНОГО ЦЕНТР «КВАДРАТ» В СУЧАСНИХ УМОВАХ

2.1. Роль молодіжних центрів у виконанні державної молодіжної політики на місцевому рівні

Молодіжні центри відіграють ключову роль у суспільстві, надаючи молоді простір для особистісного та професійного розвитку. Вони є місцями, де молодь може вільно висловлювати свої ідеї, навчатися новим навичкам, а також брати участь у культурних та освітніх програмах. Ці центри сприяють формуванню відповідальних, активних громадян, готових внести свій вклад у розвиток громади та країни. Окрім того, молодіжні центри стимулюють соціальну інтеграцію, надаючи підтримку та ресурси для молодих людей, особливо тих, хто знаходиться у вразливому становищі або переживає труднощі. Вони стають майданчиками для діалогу та співпраці між різними культурними, етнічними та соціальними групами, сприяючи згуртованості та взаєморозумінню у суспільстві [16].

Молодіжні центри, зокрема Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат», мають значне значення не лише як місця для розвитку молоді, а й як елементи системи підтримки розвитку місцевих громад. Центр активно працює над реалізацією проєкту «Мережа 63 Квадрати», який передбачає консультування та підтримку громад у створенні власних молодіжних просторів. Ця ініціатива спрямована на те, щоб у кожній громаді області з'явився простір, де молодь могла б реалізовувати свій потенціал, займатися саморозвитком та взаємодіяти з однолітками.

Через методичні посібники та тренінги, розроблені центром, місцеві ініціативи отримують необхідні знання та інструменти для ефективного запуску та управління молодіжними центрами. Це дозволяє не лише розширити мережу

таких просторів, але й забезпечує сталість і якість молодіжної роботи на регіональному рівні. Така інтеграція допомагає підсилити соціальну активність, культурний обмін та громадську взаємодію, сприяючи створенню згуртованих та активних громад.

Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» був заснований у 2018 році з метою підтримки та розвитку молоді регіону. Центр було створено як сучасний простір для навчання, самореалізації та соціальної інтеграції молодих людей. Основною місією центру є сприяння всебічному розвитку молоді шляхом організації освітніх, культурних та соціальних заходів. Центр активно підтримує молодіжні ініціативи, створює умови для творчості, навчання та саморозвитку.

Центр «Квадрат» займає площу 623 квадратних метрів, на якій розташовані велика зала, лекторій, зона креативності, студія звукозапису, лабораторія з 3D-принтерами, бібліотека та мистецька галерея. Завдяки такій інфраструктурі молодь має доступ до різноманітних ресурсів та можливостей для реалізації своїх ідей та проєктів [14].

Фінансування центру здійснюється за рахунок державного фонду регіонального розвитку, обласного бюджету, а також підтримки міжнародних організацій та приватних спонсорів. Це дозволяє центру організовувати якісні заходи та надавати підтримку молоді, особливо під час складних періодів, таких як воєнний стан.

Основні напрямки діяльності центру включають освітні програми та тренінги, волонтерські ініціативи, культурно(інформаційно)-просвітницькі заходи, спрямовані на підтримку національної ідентичності, а також розвиток партнерств та співпраці. Завдяки цим напрямкам центр сприяє підвищенню рівня знань та навичок молоді, розвитку їхнього патріотизму та соціальної активності, а також формуванню сприятливих умов для їхнього всебічного розвитку.

Структура Молодіжного центру «Квадрат» представляє організаційну модель, що включає керівництво, п'ять відділів і два сектори.

1. Керівництво

Склад: керівник та заступник директора. Основна функція – загальне управління та координація роботи організації.

2. Відділ бухгалтерського обліку

Склад: головний бухгалтер (начальник) і провідний фахівець. Відповідає за фінансовий облік, складання звітності та контроль за витратами.

3. Відділ адміністративно-технічного забезпечення.

Склад: начальник відділу, провідний фахівець (1,5 ставки), фахівець без категорії і прибиральник. Виконує адміністративні та технічні функції, включаючи підтримку матеріально-технічного забезпечення.

4. Відділ національно-патріотичного виховання. Склад: начальник відділу і провідний фахівець (1,5 ставки). Займається національно-патріотичним вихованням, організацією заходів та освітніх програм.

5. Відділ організації заходів та неформальної освіти. Склад: начальник відділу і провідний фахівець. Відповідає за планування та проведення заходів, а також організацію неформальної освіти.

6. Відділ з питань проєктного менеджменту та комунікацій. Склад: начальник відділу і провідний фахівець. Орієнтований на управління проєктами, а також забезпечення комунікацій і взаємодії з партнерами.

7. Сектор звукозапису. Склад: завідувач сектору та провідний фахівець (0,5 ставки). Забезпечує звукозапис і технічне обслуговування звукових проєктів.

8. Сектор інформаційних технологій. Склад: завідувач сектору і провідний фахівець (0,5 ставки). Забезпечує підтримку ІТ-інфраструктури та інформаційних систем організації.

Ця структура створює чітку диференціацію обов'язків для ефективної роботи кожного відділу та сектора.

Діяльність Молодіжного центру організована на основі Статуту та Стратегії розвитку КЗ «ВОМЦ «Квадрат» до 2024 року (див. Додаток 3). Реалізація планів центру здійснюється відповідно до Календарного плану, який затверджується наказом директора та формується на основі пропозицій від різних відділів Центру, а також додаткових ініціатив, що виникають у співпраці з різноманітними організаціями, бізнес-структурами, молодіжними та освітніми установами, а також із самою молоддю.

Згідно зі статутом, КЗ «Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» - це інформаційно-консультативний центр для розвитку молодіжного потенціалу області.

Статут молодіжного центру «Квадрат» визначає основні цілі, завдання та види діяльності, спрямовані на всебічний розвиток молоді у Вінницькому регіоні.

Молодіжний центр «Квадрат» сприяє соціалізації та самореалізації молоді, її інтелектуальному, моральному та духовному розвитку. Особлива увага приділяється національно-патріотичному вихованню, популяризації здорового способу життя, працевлаштуванню молоді та розвитку молодіжного підприємництва. Також він підтримує розвиток громадянського суспільства, волонтерства та міжнародного співробітництва, а також стимулює молодіжний туризм і обміни.

Центр займається формуванням громадянської позиції, національних і загальнолюдських цінностей у молоді, створює умови для її творчого та інтелектуального розвитку, а також лідерських якостей. Важливими аспектами є популяризація здорового способу життя, сприяння зайнятості та підприємництву серед молоді, а також розвиток міжнародної співпраці та міжрегіональної взаємодії.

Молодіжний центр «Квадрат» організовує різноманітні заходи, такі як конференції, семінари, тренінги, табори, акції для підтримки здорового способу життя та громадянської освіти молоді. Він також забезпечує можливості для

неформальної освіти, проводить профорієнтаційну роботу, сприяє працевлаштуванню молоді, організовує дозвілля та підтримує волонтерську діяльність. Центр активно взаємодіє з державними і громадськими структурами, забезпечуючи реалізацію молодіжної політики відповідно до стандартів Ради Європи та ЄС.

Отже, молодіжний центр «Квадрат» та його діяльність спрямовані на всебічний розвиток молоді через освіту, патріотичне виховання, зайнятість, волонтерство та співпрацю з різними організаціями.

Стратегія розвитку Комунального закладу «Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» розроблена відповідно до Закону України «Про основні засади молодіжної політики» та відповідає принципам і цілям «Національної молодіжної стратегії 2030», Обласної цільової соціальної програми «Молодь Вінниччини» на 2021 - 2025 роки, Указу Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання» від 18 травня 2019 року № 286, а також Наказу Міністерства молоді та спорту «Про затвердження Порядку реалізації програм, проєктів та проведення заходів державної політики у молодіжній сфері та сфері національно-патріотичного виховання» від 03 березня 2016 року № 808.

Завдяки Стратегії забезпечується ефективне управління центром, створюється набір цілей та дій для досягнення соціальних результатів і гнучкого реагування на зміни у зовнішньому середовищі. Саме тому, для підтримки довгострокової діяльності, подальшого впровадження молодіжної політики в області та посилення роботи центру, розроблено Стратегію розвитку КЗ «Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» до 2024 року.

У процесі розробки Стратегії брали участь представники громадськості, бізнесу та інших організацій, що працюють із молоддю та сприяють розвитку молодіжної політики.

Місія. Діяльність КЗ «Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» на обласному, державному та міжнародному рівні задля розвитку молодіжного потенціалу.

Цінності:

- Відкритість до співпраці та взаємодії;
- Надійність;
- Гнучкість;
- Кваліфікованість;
- Прозорість діяльності;
- Віра в ідею;
- Незалежність;
- Амбітність;
- Принциповість.

Отже, КЗ «Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» є одним із найуспішніших прикладів створення і забезпечення умов для розвитку молоді на національному рівні. Він також виступає інформаційно-консультативним центром, надаючи підтримку та супровід у процесі створення молодіжних центрів та просторів у територіальних громадах області.

Молодіжні центри є важливими інституціями для реалізації державної молодіжної політики на місцевому рівні. Вони сприяють соціальній інтеграції молоді, її участі у суспільному житті, розвитку особистісного потенціалу та підтримують активну діяльність молодих людей. У Вінницькій області Молодіжний центр «Квадрат» демонструє ефективність такої роботи, особливо в умовах воєнного стану.

Діяльність молодіжних центрів в Україні регламентується рядом нормативно-правових актів, що забезпечують законодавчу основу для їх функціонування, підтримки та розвитку молоді. Основними документами є Закон України «Про основні засади молодіжної політики», розпорядження

Кабінету Міністрів України щодо державних цільових програм, а також постанови та накази Міністерства молоді та спорту України.

Закон України «Про основні засади молодіжної політики» від 27.04.2021 № 1414-IX визначає базові принципи, мету та завдання молодіжної політики, надаючи основні орієнтири для розвитку та соціальної підтримки молоді. Закон зосереджується на створенні умов для всебічного розвитку молодих людей у сферах освіти, культури, соціального захисту та економіки, а також регулює механізми підтримки з боку державних та місцевих органів.

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 роки» окреслює стратегічні напрями розвитку молодіжної політики на середньострокову перспективу. Концепція акцентує увагу на підтримці молодіжних центрів як ключових інструментів для реалізації державної політики у молодіжній сфері, передбачаючи залучення громадських організацій, бізнесу та міжнародних партнерів.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі» від 20.12.2017 № 1014 визначає організаційні стандарти для молодіжних центрів, їхню структуру та функції, а також засади формування експертних рад при центрах. Цей документ встановлює правову базу для їх діяльності та окреслює основні завдання, спрямовані на підтримку розвитку молоді.

Крім цього, накази Міністерства молоді та спорту України надають рекомендації та стандарти для роботи молодіжних центрів. Наприклад, наказ «Про затвердження рекомендацій щодо організації роботи молодіжного простору» від 09.12.2021 № 4798 містить вказівки щодо функціонування молодіжних просторів, їх матеріально-технічного оснащення та програмної діяльності. Інші накази встановлюють критерії якості для отримання національного знаку якості, нормативи штатної чисельності та умови оплати праці працівників молодіжних центрів.

На Вінниччині правова база для діяльності молодіжних центрів включає такі документи, як обласна цільова соціальна програма «Молодь Вінниччини» на 2021-2025 роки та стратегія розвитку територіальної громади, що сприяють підтримці молоді та її розвитку в регіоні.

Обласна цільова соціальна програма «Молодь Вінниччини» на 2021-2025 роки є комплексним документом, який окреслює основні напрями та заходи, спрямовані на підтримку молоді в регіоні. Програма включає в себе різноманітні ініціативи та проєкти, метою яких є створення сприятливих умов для розвитку молоді, їхньої соціальної та професійної інтеграції. Зокрема, особлива увага приділяється створенню та підтримці молодіжних центрів і просторів, які виступають платформами для реалізації молодіжних ініціатив, проведення освітніх, культурних та спортивних заходів. Молодіжні центри, як основні виконавці програми, забезпечують широкий спектр послуг для молоді, включаючи психологічну підтримку, професійну орієнтацію, організацію дозвілля та розвиток громадської активності [12].

Програма також передбачає фінансову підтримку молодіжних центрів з боку обласного бюджету, що дозволяє забезпечити їх необхідною матеріально-технічною базою та кадровими ресурсами. Крім того, програма стимулює співпрацю з міжнародними організаціями та фондами для залучення додаткових ресурсів та реалізації спільних проєктів, що сприяє підвищенню ефективності діяльності молодіжних центрів.

Стратегія розвитку територіальної громади є ще одним важливим документом, який визначає довгострокові пріоритети та напрями розвитку молодіжної політики в регіоні. Стратегія включає положення щодо створення сприятливих умов для розвитку молодіжної інфраструктури, забезпечення ресурсами та підтримки ініціатив молоді. Вона підкреслює важливість інтеграції молодіжних центрів у загальну систему соціально-економічного розвитку громади, їх ролі в сприянні активній участі молоді в суспільному житті.

Стратегія також акцентує увагу на необхідності забезпечення молодіжних центрів сучасним обладнанням та технологіями, що дозволить створити інноваційні простори для розвитку творчих та професійних навичок молоді. Важливою складовою стратегії є розвиток партнерства між молодіжними центрами, місцевими органами влади, бізнесом та громадськими організаціями. Це сприяє створенню стійких мереж підтримки молоді та забезпечує комплексний підхід до вирішення молодіжних проблем.

Реалізація стратегії розвитку територіальної громади включає моніторинг та оцінку ефективності діяльності молодіжних центрів, що дозволяє своєчасно вносити корективи та забезпечувати відповідність заходів актуальним потребам молоді. Завдяки цьому молодіжні центри стають активними учасниками процесу розвитку громади, сприяють підвищенню якості життя молоді та їх інтеграції в суспільство [10].

Молодіжні центри відіграють ключову роль у забезпеченні всебічного розвитку молоді, виконуючи низку важливих функцій, які спрямовані на їхню освіту, соціальну підтримку, організацію дозвілля, залучення до суспільного життя та розвиток волонтерства.

Однією з основних функцій молодіжних центрів є освітня функція. Вона включає проведення різноманітних навчальних програм, тренінгів, семінарів та воркшопів, спрямованих на підвищення рівня знань та навичок молоді. Молодіжні центри створюють умови для безперервного навчання, розвитку професійних компетенцій та особистісного зростання молодих людей. Завдяки цьому молодь має можливість здобувати нові знання, освоювати сучасні технології та підвищувати свою конкурентоспроможність на ринку праці.

Соціальна підтримка є ще однією важливою функцією молодіжних центрів. Вони надають психологічну допомогу, організовують консультації та підтримують молодь, особливо з числа внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та інших вразливих груп. Молодіжні центри створюють дружнє середовище, де молоді люди можуть отримати необхідну підтримку, подолати стресові ситуації

та знайти нові можливості для самореалізації. Це особливо важливо в умовах воєнного стану, коли молодь стикається з численними викликами та потребує особливої уваги і допомоги.

Організація дозвілля є ще однією ключовою функцією молодіжних центрів. Вони створюють умови для проведення змістовного та активного дозвілля, організовують культурні заходи, спортивні змагання, креативні воркшопи та інші активності. Молодіжні центри сприяють розвитку творчих здібностей, фізичного здоров'я та соціальної активності молодих людей. Вони надають можливість молоді реалізовувати свої таланти, зустрічатися з однодумцями та активно проводити вільний час.

Залучення молоді до суспільного життя є однією з важливих задач молодіжних центрів. Вони створюють платформи для діалогу між молоддю, владою та бізнесом, організовують фокус-групи, зустрічі, обговорення ідей та планів. Молодіжні центри сприяють формуванню активної громадянської позиції молодих людей, їхньому залученню до процесів прийняття рішень та участі в громадському житті. Це сприяє розвитку демократичних цінностей, відповідальності та лідерських якостей у молоді.

Розвиток волонтерства є ще однією важливою функцією молодіжних центрів. Вони створюють волонтерські ініціативи, організовують допомогу військовим та людям з числа ВПО, формують волонтерські штаби. Молодіжні центри надають молоді можливість брати участь у волонтерських проєктах, допомагати іншим та робити внесок у розвиток своєї громади. Це сприяє розвитку альтруїзму, соціальної відповідальності та взаємопідтримки серед молодих людей [12].

Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» є яскравим прикладом ефективного функціонування молодіжного центру, який забезпечує різноманітні можливості для розвитку молоді та її активної участі у житті громади. Центр має сучасну інфраструктуру та потужну матеріально-технічну базу, що дозволяє проводити широке коло заходів і програм.

Лабораторія з 3D-принтерами є унікальним елементом інфраструктури, що відкриває нові можливості для молоді у сфері інновацій та технологій. Тут молоді люди можуть освоювати сучасні технології, експериментувати з 3D-друком та створювати власні проєкти. Бібліотека центру пропонує доступ до широкого спектру літератури та ресурсів, необхідних для самоосвіти та досліджень. Мистецька галерея надає простір для проведення виставок та презентацій творчих робіт молодих художників, що сприяє розвитку культурного життя громади.

Фінансування діяльності центру «Квадрат» є багатоаспектним та включає кілька джерел. Центр отримує фінансову підтримку з обласного бюджету, який забезпечують стабільність функціонування центру та його розвиток. Окрім державного фінансування, центр активно залучає кошти від міжнародних організацій. Співпраця з міжнародними партнерами дозволяє розширювати спектр послуг та проєктів, впроваджувати нові методики та технології, а також обмінюватися досвідом з аналогічними установами в Україні та за кордоном [24].

Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» активно працює за кількома ключовими напрямками, забезпечуючи всебічний розвиток молоді та сприяючи їхній інтеграції у суспільне життя.

Одним з основних напрямків діяльності центру є освітні програми та тренінги. Центр організовує та проводить заходи з неформальної освіти, спрямовані на розвиток навичок та знань молоді. Це включає різноманітні тренінги, семінари, майстер-класи та освітні сесії, які допомагають молодим людям освоювати нові знання, розвивати професійні та особистісні компетенції. Завдяки таким програмам молодь отримує можливість вдосконалювати свої навички, підвищувати рівень освіти та підготовки до професійної діяльності, що сприяє їхній конкурентоспроможності на ринку праці.

Волонтерські ініціативи є ще одним важливим напрямком діяльності центру. На базі Вінницького обласного молодіжного центру «Квадрат» функціонує унікальна волонтерська ініціатива під назвою "Чарівна мережка". Ця

організація була заснована у 2022 році і відтоді щоденно сприяє зусиллям української оборони через ручне виготовлення маскувальних сіток. Волонтери цієї організації, які є членами місцевої спільноти та активною молоддю, кожного дня збираються разом, щоб плести сітки, виробляючи близько шести сіток на день. Робота волонтерів не обмежується лише плетінням сіток; вона також включає збір одягу для внутрішньо переміщених осіб, виготовлення окопних свічок, формування аптечок для ЗСУ, організацію робочих процесів та логістику розподілу готової продукції. Це не лише сприяє підтримці військових, але й формує у молоді відчуття відповідальності, солідарності та соціальної взаємопідтримки, а також почуття патріотизму.

Також центр організовує тренінги з першої домедичної допомоги та замозахисту для волонтерів та всіх бажаючих.

Через такі ініціативи Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» значно підвищує свою роль у громаді, демонструючи як молодь може вносити реальний вклад у критично важливі суспільні потреби.

Культурні та креативні заходи є невід'ємною частиною діяльності центру. Відділ організації заходів та неформальної освіти молодіжного центру «Квадрат» організовує різноманітні культурні події, виставки, творчі майстерні, музично-літературні вечори, культурно-просвітницькі лексії, що надають молоді можливість розвивати свої творчі здібності та таланти. Центр також забезпечує доступ до сучасних технологій, таких як 3D-принтери та студії звукозапису, що відкриває нові горизонти для творчої та інноваційної діяльності молоді. Завдяки таким заходам молоді люди можуть експериментувати з новими технологіями, реалізовувати свої творчі проєкти та долучатися до культурного життя громади [4].

Підтримка національної ідентичності є ще одним важливим напрямком діяльності центру. Відділ національно-патріотичного виховання Вінницького обласного молодіжного центру «Квадрат» проводить заходи, спрямовані на розвиток патріотизму та вшанування національної спадщини. Це включає

організацію тематичних зустрічей, лекцій, культурних заходів, присвячених історії та культурі України. Такі заходи сприяють формуванню національної свідомості, гордості за свою країну та її культурну спадщину у молодих людей.

Партнерства та співпраця є важливою складовою діяльності центру. «Квадрат» активно розвиває співпрацю з місцевими та міжнародними організаціями, органами влади, громадськими організаціями та бізнесом. Участь у спільних проєктах та ініціативах дозволяє об'єднувати ресурси та зусилля для досягнення спільних цілей, обмінюватися досвідом та найкращими практиками. Така співпраця сприяє створенню стійких мереж підтримки молоді, розширенню можливостей для їх розвитку та інтеграції у суспільне життя [6].

Отже, молодіжні центри відіграють ключову роль у реалізації державної молодіжної політики на місцевому рівні, забезпечуючи підтримку, розвиток та активну участь молоді у суспільному житті. В умовах воєнного стану їх значимість зростає, оскільки вони стають опорними пунктами для молоді, надаючи необхідні ресурси та допомогу.

2.2. Дослідження діяльності Комунального закладу «Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» під час воєнного стану

Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» виступає яскравим прикладом того, як молодіжні центри можуть ефективно адаптувати свою діяльність в умовах воєнного стану, забезпечуючи підтримку та розвиток молоді. Від початку воєнного конфлікту центр швидко перетворився на важливий осередок допомоги та підтримки для молоді, військових та переселенців, що підтверджує його значущу роль у місцевій громаді.

З початку 2023 року відділ організації заходів та неформальної освіти Вінницького обласного молодіжного центру «Квадрат» активно розширив свою

діяльність у сфері психологічної підтримки та ментального здоров'я. В результаті цих зусиль було організовано 93 заходи, які відвідали 872 учасники. Ці заходи включали різноманітні семінари, тренінги та майстер-класи, спрямовані на підвищення обізнаності та розвиток навичок управління стресом, емоційної регуляції та психологічної стійкості серед молоді. Особлива увага приділялася темам, пов'язаним із зниженням психологічного тиску в умовах сучасних викликів, з якими стикається молодь [17].

У співпраці з проєктом «Молодь за демократію в Україні: фаза II», відділ провів 26 заходів під назвою «Молодіжна робота, інформована про травму», куди було залучено 67 учасників. Ці заходи були спрямовані на введення молоді у методики роботи, які враховують можливий досвід травм учасників, та надання інструментів для ефективнішої підтримки та розуміння своїх емоційних потреб.

Однією з найбільш популярних ініціатив стала група самопомогі з психологами, що налічувала 31 захід з участю 427 осіб, переважно жінок (362). Важливими складовими програми були «Психологічний тренінг з Анатолієм Брунь», «Терапія з Галиною Бурковською» та серія з 10 арт-терапій під керівництвом Наталії Дерлиці, які відвідали 194 учасники. Ці заходи дозволили учасникам глибше зануритись у процес самопізнання та емоційного відновлення.

Відділ також активно розвивав театральну терапію, провівши 8 занять з Людмилою Земелько, які відвідали 40 осіб, з них 34 жінки та 6 чоловіків. Ці заняття сприяли вираженню емоцій через артистизм і драматичне мистецтво, допомагаючи учасникам віднайти внутрішню гармонію і краще розуміння себе.

У рамках Всеукраїнського тижня мережування для психологічної підтримки молодих людей «Молодіжна робота для стійкості» було проведено 2 заходи з участю 24 молодих людей. Ці заходи включали круглий стіл з психологами, експертами та кінопоказ, де учасники могли обговорити короткометражні фільми і розібрати психологічні теми, які висвітлювалися там.

МЦ «Квадрат» також ініціював співпрацю з Товариством Червоного Хреста України, з метою організації клубу для підлітків, який мав на меті

надання психосоціальної підтримки. Ця ініціатива включала проведення щонедільних занять, які використовували елементи творчості для поліпшення емоційної стійкості учасників та засвоєння інструментів самодопомоги. Завдяки цьому проєкту, станом на 2024 рік 120 молодих людей, серед яких 95 жінок та 25 чоловіків, отримали важливі навички для подолання стресу та кращого емоційного самоконтролю [25].

Така активна психологічна підтримка та розвиток відповідних ініціатив у рамках молодіжного центру відіграє ключову роль у створенні стійкого та психологічно здорового середовища для молоді. Вона не лише допомагає молодим людям адаптуватися до викликів сучасного життя, але й сприяє формуванню більш відкритого, згуртованого та соціально активного суспільства.

Завдяки такій всебічній підтримці та цілеспрямованій діяльності, Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» встановлює нові стандарти в області молодіжної роботи, відкриваючи нові можливості для розвитку та підтримки молодого покоління в Україні.

Таблиця 2.1 – Основні напрямки діяльності КЗ «ВОМЦ «Квадрат» під час воєнного стану

Напрямок діяльності	Опис	Приклади заходів МЦ «Квадрат»
Волонтерські ініціативи	Організація допомоги військовим, переселенцям, проведення тренінгів з домедичної допомоги	Робота організації «Чарівна мережка»: формування аптечок, збір одягу для ВПО, виготовлення маскувальних сіток, окопних свічок, тренінги з першої домедичної допомоги та самозахисту
Освітні програми та тренінги	Проведення заходів з неформальної освіти, що сприяють розвитку навичок та знань молоді	Серія тренінгів: «Уміння та навички XXI ст. як фактор успіху»; «Інформаційна грамотність та кібербезпека»; Мовні курси: Speaking Club; Школа права «Всі - рівні, всі – вільні»; Навчальний проєкт: «YOUR PERSPECTIVE»; Соціальне підприємництво, профорієнтація «Досвід, навчання, успішна кар'єра».
Культурні та креативні заходи	Організація культурних подій, виставок, творчих майстерень, надання доступу до сучасних технологій	«Молодіжні табори #вКВАДРАТі»; Заняття з 3D-моделювання; робота студії звукозапису; «Творча майстерня #вКВАДРАТі (майстер-класи для молоді); Музичні та театральні події (організація

		музичних, літературних вечорів, фан-зустрічей, перегляд вистав);
Підтримка національної ідентичності	Проведення заходів, що сприяють розвитку патріотизму та вшануванню національної спадщини	Проект «Культурно-історичний опір»; Ігroteки (Національно-патріотичні ігри); Квізи «Слоїк»; Організація виставок український митців; Вечори пам'яті видатних постатей; Просвітницькі лекції з історії України;
Психосоціальна підтримка молоді	Безпечне та сприятливе середовище, де молоді люди отримують емоційну та соціальну допомогу для формування стійкості та подолання життєвих проблем	Тренінги: «Молодіжна робота інформована про травму»; Проекти: «Арт-терапія: відновлення через мистецтво»; «Стійкість та ментальне здоров'я»; «Жива бібліотека»; «Коло самопомогі»; Клуб для підлітків «Smart Scale» [17].
Партнерства та співпраця	Співпраця з місцевими та міжнародними організаціями, органами влади, бізнесом	Ярмарок ідей та думок молоді, взаємодія з громадськими організаціями; співпраця з проектом Ради Європи «Молодь за демократію в Україні: фаза II»; партнерські відносини з організацією Червоний Хрест; проект #МолодьTuT, що реалізується в рамках програми «Мріємо та діємо» за фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку USAID та виконується IREX; ініціатива «EU4Youth Phase III - Зміцнення стійкості та соціальної інклюзії молоді», яку впроваджує ГО «Молодіжна платформа» разом із Міністерством закордонних справ Литви та Centrinė projekty valdymo agentura - CPVA, за підтримки Міністерства молоді та спорту України та фінансування Європейського Союзу. [17].

Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» під час воєнного стану здійснював діяльність за кількома основними напрямками, які відігравали важливу роль у підтримці молоді, військових та переселенців. Волонтерські ініціативи центру були спрямовані на організацію допомоги військовим та переселенцям, а також на проведення тренінгів з домедичної допомоги та самозахисту. Ці заходи не лише забезпечували необхідну підтримку військовим, але й підвищували рівень готовності громади до надання допомоги у кризових ситуаціях [43].

Освітні програми та тренінги залишалися важливою складовою діяльності центру навіть у складних умовах воєнного стану. Центр продовжує організовувати заходи з неформальної освіти, що сприяють розвитку навичок та знань молоді. Це включає проведення онлайн-офлайн семінарів (Навчальний курс по фінансовій грамотності для учнівської та студентської молоді, проєкти: «Мистецтво комунікації та ораторські навички, як фактор успіху», «Медійна та інформаційна грамотність», профорієнтаційних тренінгів («Навчальний проєкт: «YOUR PERSPECTIVE»; Соціальне підприємництво, профорієнтація «Досвід, навчання, успішна кар'єра»), воркшопів, лекцій, мовних клубів («Speaking Club», вивчення німецької мови A1, A2, а також перший у Вінниці курс вивчення німецької мови для людей з вадами зору), дозвіллевих клубів за інтересами («Ігротека», «Книжковий клуб») заходів, які сприяють формуванню навичок здорового способу життя (Проєкт «Територія здоров'я: розум, тіло, душа», Йога та стрейчинг #вКВАДРАТі) – це все допомагає молодим людям залишатися активними та залученими до процесу саморозвитку та реалізації потенціалу. Завдяки таким програмам молодь мала можливість розвиватися, освоювати нові знання та навички, що є особливо важливим у період кризи.

Культурні та креативні заходи також були важливою частиною діяльності центру «Квадрат». Організація культурних подій, художніх та фотовиставок, творчих майстерень дозволяла молоді висловлювати свої емоції та переживання через творчість. Центр надавав доступ до сучасних технологій, таких як 3D-принтери та студії звукозапису, що дозволяло молодим людям реалізовувати свої творчі проєкти навіть у складних умовах. Це сприяло розвитку творчих здібностей молоді та підтримувало їхній моральний дух.

Підтримка національної ідентичності є ще одним важливим напрямком діяльності центру «Квадрат» під час воєнного стану. Центр проводить заходи, спрямовані на розвиток патріотизму та вшанування національної спадщини. Це включає організацію тематичних зустрічей (Презентації книг сучасних українських письменників); інформаційну кампанію у соціальних мережах

(Вшанування пам'ятних дат України); історичні та мистецькі лекції (Проект «Культурно-історичний опір»); заходи для молоді (Національно-патріотичний квіз «Слоїк», екскурсії Вінницею «Культурні вештанки»); круглих столів (Круглий стіл «Останні бої армії УНР на Поділлі») - присвячених історії та культурі Вінничини та України [17]. Такі заходи допомагали формувати національну свідомість, гордість за свою країну та її культурну спадщину у молодих людей.

Партнерства та співпраця також є важливою складовою діяльності центру. «Квадрат» активно розвиває співпрацю з місцевими та міжнародними організаціями (Програма USAID «Мріємо та діємо» - проєкт #МолодьTuT, Bibleotheques Sans Frontieres – проєкт «Ideas Box», Humanitarian Innovation Group – проєкт лабораторія «Зона креативності», EU4Youth Phase III - Strengthening sustainability and social inclusion of young people – проєкт «Стартуй») органами влади, громадськими організаціями та бізнесом (додаток 2).

Участь у спільних проєктах та ініціативах дозволяє об'єднувати ресурси та зусилля для досягнення спільних цілей, обмінюватися досвідом та найкращими практиками. Така співпраця сприяла створенню стійких мереж підтримки молоді, розширенню можливостей для їх розвитку та інтеграції у суспільне життя.

Центр «Квадрат» демонструє високу ефективність та гнучкість у своїй діяльності під час воєнного стану. Він продовжує забезпечувати підтримку та розвиток молоді, реалізовувати освітні, культурні та волонтерські ініціативи, сприяти формуванню національної ідентичності та розвивати партнерства. Це підтверджує важливу роль молодіжних центрів у забезпеченні стабільності та розвитку громади навіть у найскладніші часи.

Таблиця 2.2 – Освітні та тренінгові заходи КЗ «ВОМЦ «Квадрат» під час воєнного стану

Назва заходу	Тип заходу	К-сть учасників	Тривалість	Результати
Тренінг з кар'єрного консультування	Тренінговий	15	2 години	Навички складання резюме, пошук роботи та самопрезентація
Воркшоп з 3D-друку	Креативний	10	1 година	Створення власних 3D-моделей
Майстер-клас з виготовлення прикрас	Креативний	25	2 години	Розвиток творчих здібностей
Лекція про історію України	Освітній	20	1.5 години	Підвищення національної свідомості
Заняття з медіаграмотності, кібербезпеки та кібербулінгу	Освітній	10	1.5 години	Підвищення обізнаності щодо безпеки в Інтернеті, формування критичного мислення

Медіаграмотність представляє собою обов'язкову складову сучасної освіти, вона сприяє формуванню аналізу, оцінки, критичного мислення з різних джерел інформації. Під час інформаційного навантаження, розповсюдження різного рода фейків медіаграмотність стає ключовим інструментом, що використовують для розпізнавання маніпуляцій, підвищення культури споживання інформації. Медіаграмотність допомагає молоді вчитись відповідності під час користування інтернетом, усвідомлювати сутність контенту, розуміти принципи роботи соціальних мереж та ЗМІ. Це допомагає розвивати розуміння власних вподобань, рефлексії, створює захисну оболонку людини від інформаційних та кібератак.

Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» під час воєнного стану організував низку освітніх та тренінгових заходів, які відіграли важливу роль у розвитку та підтримці молоді [17].

Одним важливим заходом був тренінг з кар'єрного консультування. Цей тренінговий захід відвідали 15 учасників, а його тривалість становила 2 години. Учасники тренінгу освоїли навички складання правильного резюме, ефективного пошуку роботи, підготовки до співбесіди та розвитку комунікаційних навичок для самопрезентації. Ці навички є важливими для молоді, оскільки вони створюють можливості для успішного працевлаштування, допомагають краще орієнтуватися на ринку праці та сприяють розвитку впевненості у власних силах під час побудови кар'єри.

Воркшоп з 3D-друку, проведений центром, також став дуже популярним серед молоді. У цьому креативному заході взяли участь 10 осіб, а його тривалість складала годину. Під час воркшопу учасники мали змогу створити власні 3D-моделі, використовуючи сучасні технології 3D-друку. Цей захід сприяв розвитку творчих здібностей молоді та їхньої обізнаності у використанні інноваційних технологій.

Майстер-клас з виготовлення прикрас став ще одним креативним заходом, який залучив 25 учасників. Протягом двох годин молоді люди мали можливість розвивати художні навички та творчі здібності. Майстер-клас допоміг учасникам виразити свої емоції та переживання через мистецтво, що є важливим аспектом психологічної підтримки в умовах стресу та невизначеності [23].

Лекція про історію України була освітнім заходом, який привернув увагу 20 учасників. Протягом півтори години учасники отримали глибокі знання про історію своєї країни, що сприяло підвищенню національної свідомості та гордості за свою спадщину. Лекція допомогла молодим людям краще зрозуміти важливі історичні події та їхній вплив на сучасне суспільство.

Ці заходи демонструють широкі можливості для молоді у різних напрямках розвитку, від освітніх програм до творчих майстерень. Вони сприяють всебічному розвитку молоді, надають необхідні знання та навички, підтримують творчі здібності та зміцнюють національну ідентичність.

Таблиця 2.3 – Волонтерські ініціативи КЗ «ВОМЦ «Квадрат» під час воєнного стану

Назва ініціативи	Опис заходу	К-сть учасників	Результати
Виготовлення маскувальних сіток	Виготовлення сіток для маскувальних сіток техніки	25	Створено 10 маскувальних сіток
Тренінги з першої домедичної допомоги	Навчання волонтерів основам надання першої допомоги	30	Підвищення рівня готовності до надання допомоги
Підтримка переселенців речами першої необхідності	Забезпечення переселенців необхідними речами	20	Надано допомогу більше 100 переселенцям
Організація волонтерського штабу працівників МЦ «Квадрат»	Координація та поширення волонтерських ініціатив	10	Організовано 3 акції «Твоя кров може воювати», опубліковано 2 соціальних ролики, 2 акції плетіння сіток

Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» під час воєнного стану організував кілька ключових волонтерських ініціатив, які мали значний вплив на підтримку військових, переселенців та загальної готовності громади до кризових ситуацій [25].

Однією значущою ініціативою було виготовлення маскувальних сіток. До цього заходу долучилися 25 волонтерів, які працювали над створенням сіток для маскувальних сіток техніки. В результаті їхньої роботи було виготовлено 10 маскувальних сіток, що допомагало приховувати військову техніку від ворожих очей та забезпечувало додатковий захист для українських військових.

Тренінги з першої домедичної допомоги стали важливою складовою волонтерських ініціатив центру. У них взяли участь 30 волонтерів, які протягом заходу освоювали навички надання першої допомоги. Ці тренінги підвищували

рівень готовності волонтерів до надання необхідної медичної допомоги в екстрених ситуаціях, що могло врятувати життя як цивільних, так і військових.

Важливою ініціативою була підтримка переселенців речами першої необхідності. Цей захід залучив 20 молодих волонтерів, які забезпечували переселенців необхідними речами, такими як одяг, гігієнічні засоби та інші важливі предмети. В результаті цієї роботи допомогу отримали більше 100 переселенців, що значно полегшило їхнє життя в умовах вимушеної міграції [43].

Організація волонтерського штабу працівників центру була ще однією ключовою ініціативою центру. До координації волонтерських акцій долучилися 10 працівників, які організували 3 акції щодо важливості донорії крові, створили чат з молоддю «Донори #вКВАДРАТі». Опублікували 2 соціальні ролики про підтримку військовим та провели 2 благодійні акції плетіння сіток «Закриймо небо сітками». Також у стінах молодіжного центру щодня лунає Гімн України та Загальнонаціональна хвилина мовчання. Цей штаб став важливим осередком, що об'єднує зусилля працівників центру та волонтерів.

Ці волонтерські ініціативи демонструють ефективну організацію та активну участь молоді у підтримці своїх співгромадян під час воєнного стану. Завдяки зусиллям волонтерів Вінницького обласного молодіжного центру «Квадрат», багато людей отримали необхідну допомогу та підтримку, що сприяло загальній стабільності та готовності громади до надзвичайних ситуацій.

Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» під час воєнного стану організував низку культурних та креативних заходів, які мали великий вплив на розвиток творчих здібностей молоді та підтримку їхньої моральної стійкості. Одним із найбільш масштабних заходів була виставка творчих робіт молоді, яка тривала п'ять днів і залучила 100 учасників. Виставка сприяла підвищенню інтересу до мистецтва серед молоді та широкої громадськості. Молоді художники мали можливість представити свої роботи, обговорювати їх з відвідувачами та отримувати зворотний зв'язок, що значно підвищувало їхню мотивацію до подальшої творчої діяльності.

Таблиця 2.4 – Культурні та творчі заходи КЗ «ВОМЦ «Квадрат» під час воєнного стану

Назва заходу	Тип заходу	К-сть учасників	Тривалість заходу	Результати
Виставка творчих робіт молоді	Культурний	100	5 днів	Підвищення інтересу до мистецтва
Концерт молодих музикантів «Квартирник #вКВАДРАТі»	Культурний	100	3 години	Підтримка молодих музикантів
Фотогурток	Креативний	20	4 години	Покращення навичок фотографії
Лекція про українське мистецтво	Освітній	30	1.5 години	Поглиблене розуміння сучасного мистецтва

Концерт молодих музикантів «Квартирник #вКВАДРАТі» був ще одним значущим культурним заходом, який привернув увагу 100 учасників і тривав три години. Концерт надав молодим виконавцям платформу для демонстрації своїх талантів, що допомогло їм отримати підтримку аудиторії та підвищити впевненість у своїх здібностях. Підтримка молодих музикантів є важливою складовою культурного життя громади, оскільки вона сприяє розвитку музичного мистецтва та створенню нових культурних традицій.

Гурток з фотографії, у якому взяли участь 20 осіб і який тривав чотири години, допоміг учасникам покращити свої навички фотографії. Під час воркшопу молоді люди мали можливість вивчати основи композиції, роботи з освітленням та техніки фотозйомки, що сприяло їхньому професійному зростанню у цій галузі. Воркшоп також надавав учасникам можливість обмінюватися досвідом і розширювати своє бачення у сфері фотографії [25].

Лекція про українське мистецтво, яка тривала півтори години і залучила 30 учасників, сприяла поглибленому розумінню українського мистецтва серед молоді. Учасники дізналися про різні напрями сучасного мистецтва, важливі

художні тенденції та значущі фігури у цій галузі. Лекція допомогла молодим людям краще зрозуміти складні аспекти мистецтва та його вплив на сучасне суспільство.

Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» активно впроваджує різноманітні програми та проєкти, спрямовані на підтримку та розвиток молоді. Одним з ключових напрямів діяльності центру є організація заходів, які включають інформаційні сесії про травму, семінари про психологічні аспекти ментального здоров'я, культурні вечори, клуби за інтересами та освітні ініціативи, такі як лекції з арт-терапії. Центр також здійснює значну роботу у напрямку національно-патріотичного виховання через гру "ГОП", майстер-класи та презентації книг, акцентуючи на важливості національної ідентичності та культурного розвитку молоді.

Завдяки співпраці з Ideas Box («Скринька ідей») від Biblioteques Sans Frontieres («Бібліотеки без кордонів»), центр «Квадрат» зміг інтегрувати інноваційний підхід до неформальної освіти, забезпечуючи молоді доступ до цифрових ресурсів, літератури та ігор, що сприяють інтелектуальному та креативному розвитку. Це включає залучення молоді до літературних дискусій, наукових дебатів та креативних воркшопів, які допомагають молодим людям краще зрозуміти свій потенціал та знайти своє місце в суспільстві [43].

Особлива увага приділяється психологічній підтримці молоді, особливо в умовах суспільних викликів та травм. В рамках проєкту «Молодь за демократію в Україні» відбулася реалізація програми «Молодіжна робота, інформована про травму», які сприяли зміцненню громадянської свідомості та розвитку демократичних цінностей серед молоді. Додатково, спільно з Товариством Червоного Хреста України, «Квадрат» організував клуб для психосоціальної підлітків, де молоді люди могли знайти підтримку в періоди особистісних криз. Такі ініціативи не тільки сприяють психологічному благополуччю молоді, але й зміцнюють соціальні зв'язки та формують стійку мережу підтримки в громаді.

Таблиця 2.5 – Партнерства та співпраця КЗ «ВОМЦ «Квадрат» під час воєнного стану

Назва партнера	Тип партнера	Опис співпраці	Результати співпраці
Міністерство молоді та спорту України	Державна установа	Організація тренінгів та освітніх заходів	Підвищення рівня знань та навичок молоді
Humanitarian Innovation Group	Міжнародна організація	Розробка інноваційних, дослідницьких проєктів для молоді	Впровадження нових технологій у молодіжну роботу
Місцевий бізнес	Приватний сектор	Менторська (спонсорська) підтримка культурних та освітніх заходів	Розширення можливостей для молоді
Програма USAID «Мріємо та діємо»	Міжнародна молодіжна програма	Обмін досвідом та реалізація спільних проєктів	Розвиток міжнародного співробітництва

Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» під час воєнного стану активно розвивав партнерства з різними організаціями, що дозволило реалізувати численні проєкти та ініціативи на підтримку молоді. Одним із ключових партнерів стало Міністерство молоді та спорту України, яке є державною установою. Співпраця з міністерством передбачала спільну організацію тренінгів та освітніх заходів, що сприяло підвищенню рівня знань та навичок молоді. Завдяки цій співпраці молоді люди мали можливість брати участь у якісних освітніх програмах, що сприяло їхньому професійному та особистісному зростанню.

Humanitarian Innovation Group, ще одна міжнародна організація, співпрацювала з центром у розробці інноваційних проєктів для молоді. Ці проєкти включали впровадження нових технологій у молодіжну роботу, що значно розширювало можливості для творчого та професійного розвитку молодих людей. Завдяки цій співпраці молодь має доступ до сучасних

інноваційних рішень у лабораторії «Зона креативності», що підвищувало їхню конкурентоспроможність та адаптивність у сучасному світі.

Місцевий бізнес також відіграв важливу роль у підтримці діяльності молодіжного центру. Спонсорська підтримка культурних та освітніх заходів з боку приватного сектору сприяла розширенню можливостей для молоді. Завдяки цій співпраці було організовано низку культурних подій, майстер-класів та тренінгів, які надавали молодим людям нові знання, навички та можливості для самовираження (Заходи з соціального підприємництва від компанії «Промавтоматика Вінниця»).

Програма USAID «Мріємо та діємо», як найбільша міжнародна молодіжна програма, співпрацювала з центром у сфері обміну досвідом та реалізації проекту #МолодьТуТ, який має на меті підвищити інституційну спроможність центру та надає до 25 тисяч доларів на програмну діяльність центру. Ця співпраця сприяла розвитку міжнародного співробітництва та дозволила молодим людям з Вінниці брати участь у активностях програм: «Психосоціальна підтримка молоді», «Кар'єрне консультування, пошук роботи та профорієнтація», «Медіаграмотність, кібергігієна та запобігання кібербулінгу», «Сприяння толерантності, поваги до різноманітності та соціальної згуртованості». Результати цієї співпраці включили підвищення рівня обізнаності молоді та розвиток їхніх лідерських якостей.

Партнерства та співпраця з різними організаціями значно посилили можливості Вінницького обласного молодіжного центру «Квадрат» у реалізації своїх ініціатив під час воєнного стану. Ці партнерства забезпечували необхідну підтримку, ресурси та знання, що сприяло всебічному розвитку молоді та підвищенню їхньої готовності до викликів сучасного світу. Завдяки цим зусиллям молодіжний центр зміг створити сприятливі умови для самореалізації молодих людей, їхньої соціальної адаптації та інтеграції у суспільне життя [17].

Обласна цільова соціальна програма "Молодь Вінницьчини" на 2021 – 2025 роки є вагомим кроком до забезпечення сталого розвитку молодіжного сектору

в регіоні. Програма, започаткована з метою вирішення актуальних проблем молоді, зокрема, підвищення її суб'єктності, компетентності та залученості до процесів прийняття рішень, стала фундаментальним інструментом у формуванні політик, які сприяють розвитку молодіжної інфраструктури на місцевому рівні.

Значна увага у програмі приділяється розвитку молодіжної ініціативності та лідерства через реалізацію проєктів, що стимулюють молодь до самореалізації та активної участі в суспільному житті. Особлива роль відводиться проєктам, які спрямовані на підтримку молодих людей у досягненні професійної майстерності, здобуття нових навичок і знань, що є критично важливим у контексті динамічно змінювальної економіки та ринку праці.

Програма також включає компоненти, спрямовані на підтримку психологічного здоров'я молоді, враховуючи сучасні виклики, такі як травматичні події та соціальні кризи. Зокрема, реалізуються ініціативи, що надають молоді доступ до якісних психологічних послуг та ресурсів для кризового консультування, що допомагає їм ефективніше адаптуватися до викликів та підвищувати особистісну стійкість.

Окрім того, програма «Молодь Вінниччини» активно співпрацює з міжнародними та регіональними партнерами, що дозволяє інтегрувати кращі світові практики та залучати додаткове фінансування для розширення можливостей молоді. Це забезпечує більш глибоке та системне впровадження інновацій у молодіжну роботу та відкриває нові перспективи для розвитку молодіжного руху в області [17].

Завдяки такій всебічній та стратегічно спрямованій програмі, Вінницька область стає прикладом ефективної реалізації державної молодіжної політики, що спрямована на створення умов для всебічного розвитку молодого покоління, їхньої соціалізації, професійного зростання, і, найважливіше, підготовки лідерів майбутнього, здатних вносити значний вклад у соціально-економічний та культурний розвиток регіону та країни в цілому.

Вінницький обласний молодіжний центр «Квадрат» продемонстрував високу ефективність та гнучкість у своїй діяльності під час воєнного стану. Центр продовжував забезпечувати підтримку та розвиток молоді, реалізовувати освітні, культурні та волонтерські ініціативи, сприяти формуванню національної ідентичності та розвивати партнерства. Це підтверджує важливу роль молодіжних центрів у забезпеченні стабільності та розвитку громади навіть у найскладніші часи.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

3.1. Удосконалення інструментів реалізації державної молодіжної політики на місцевому рівні

На даний момент на місцевому рівні наявні молодіжні цільові програми мають низку суттєвих недоліків. Однак у них передбачено участь представників усіх суспільних секторів одночасно. Зокрема, для забезпечення участі молоді в цій частині важливим є їх залучення до процесу розроблення відповідної регіональної цільової програми. Іншими словами, при розробці регіональної МП потрібна переорієнтація на інтереси відповідної цільової групи [38].

Досвід реалізації державної МП багатьох зарубіжних держав є цікавим, оскільки деякі країни змогли досягти високих результатів у сфері реалізації МП. Досвід таких країн, як Франція, Польща, Німеччина, Велика Британія, Нідерланди, Китай, показує, що на рівні держави розробляють і реалізують комплекс заходів, спрямований на ефективну реалізацію МП [50]. Перелічимо п'ять ключових напрямів, що реалізуються зарубіжними країнами в галузі державної МП:

1. Підвищення якості та доступності освіти.
2. Працевлаштування молоді.
3. Участь молоді в політичному житті держави.
4. Культура, спорт, туризм - пропаганда активного відпочинку, підтримка розвитку молодіжного туризму, а також підтримка талановитої молоді та молодіжної творчості.
5. Здоров'я молодого покоління.

Пріоритетним напрямом державної МП так само є забезпечення права молодих людей на освіту. Як одне з основних прав громадян воно закріплене в

конституціях більшості держав. Здійснення права на освіту реалізується за допомогою певних нормативно-правових актів, таких як: Конституція, закони на різних рівнях, а також державні програми та державні плани [36].

Інструменти державної МП на місцевому рівні мають визначатися регіональною владою як кадрова політика майбутнього, виступати об'єктом вкладення сил і засобів у майбутнє. У цьому плані її стратегічною метою має стати створення необхідних умов для реалізації та розвитку потенціалу молоді, підвищення її конкурентних переваг під час вступу в усі сфери життя держави і суспільства. Крім того, головне завдання має полягати не тільки в наданні підтримки регіону по відношенню до молоді, а, навпаки, у залученні молодих громадян до роботи над збільшенням міських благ, тобто, молодь має перетворитися на головну творчу силу розвитку регіону. Таким чином, особливе значення при реалізації МП відводиться саме регіональному рівню. Ця політика на місцевому рівні являє собою багатокомпонентну систему, цілісну сукупність пріоритетів, цілей, функцій, форм, методів, засобів діяльності органів місцевого самоврядування як інституту влади і громадянського суспільства [37].

Шляхи вирішення проблем у сфері МП [21]:

1. Створення основного законодавчого нормативно-правового акта, який чітко регулюватиме сектор МП.
2. Розробка чітких стратегічних завдань і цілепокладання, мають бути чітко розроблені ідеї щодо розвитку регіонів.
3. Мають створюватися у вищих навчальних закладах напрями підготовки пов'язані з роботою молоді.
4. Розробка оцінки ефективності діяльності органів місцевого управління по роботі з молоддю, розробити якісні та кількісні критерії оцінки для регіонів, за якими оцінюватимуться робота регіонів з розвитку МП. Серед головних показників рівня розвитку суспільства є становище молоді, оскільки у вигляді молоді проглядаються риси майбутньої соціальної дійсності [24].

Феномен «МП» як теоретико-методологічної тріади інтерпретується в трьох політологічних аспектах:

- найважливіший інструмент державної МП, що ґрунтується на засадах соціального партнерства суб'єктів громадянського суспільства, враховує культуру поселення, його традиції; інтереси, потреби молоді; дієвий механізм розвитку потенціалу молоді засобами проектування, програмування та моделювання соціально значущої, політичної діяльності на користь місцевої громади;

- інноваційна технологія селекції, підготовки, інтеграції молодіжного кадрового резерву як політичної еліти і стратегічного ресурсу;

- інноваційна технологія селекції, підготовки, інтеграції молодіжного кадрового резерву як політичної еліти і стратегічного ресурсу

Детермінантами ефективності регіональної МП виступають структурно-функціональні компоненти управління:

- МП (органи державної влади та управління);
- регіональна МП (система регіональних органів влади та управління);
- система органів місцевого самоврядування (представницький орган місцевого самоврядування, голови, адміністрація) як самостійні, недержавні, повноправні суб'єкти реалізації державної МП та її стратегії [14].

Також суб'єктами соціального партнерства у сфері політики виступають структури громадянського суспільства, молодіжні та дитячі громадські об'єднання та організації, бізнес-спільноти, асоціації, рухи, юридичні та фізичні особи. Виокремимо тенденції (від лат. *tendo* - «скеровую, прагну»; можливість тих чи інших подій розвиватися в даному напрямі) у розвитку МП.

1. Посилення соціального діалогу щодо законодавчого переосмислення пріоритетів, цілей, механізмів, технологій та змісту МП.

2. Розмежування компетенцій у питаннях формування реалізації МП на рівні регіону [47].

Таким чином, МП ґрунтується на єдності та неподільності загальнодержавних підходів, регіональної специфіки та місцевих пріоритетів. Тим часом зберігається необхідність мінімізації та подолання витрат, пов'язаних із недостатністю можливостей для організації роботи з молоддю за місцем проживання, системного супроводу дитинства, юнацтва та молодості як соціального капіталу України.

В умовах глобалізації, модернізації та зростаючих вимог до якості людського капіталу МП на місцевому рівні повинна стати ключовим інструментом розвитку та перетворень країни. Це вимагає від усіх учасників процесу соціального становлення молоді створення та послідовного впровадження підходів, спрямованих на активну участь молоді у вирішенні як власних питань, так і загальнонаціональних проблем. Прийняття рішень на рівні індивідуальних осіб є досить складним, тому основний акцент робиться на молодіжні об'єднання — рухи, парламенти, асоціації, організації. Такі об'єднання володіють більшим інноваційним потенціалом у порівнянні з окремими особами і здатні більш всебічно впливати на соціальний розвиток — від участі в громадських ініціативах до внеску в глобальні процеси [14].

У сучасних умовах реформування суспільства МП на місцевому рівні має бути механізмом, що сприяє розвитку та трансформації країни. Це передбачає залучення молоді до вирішення не лише особистих, але й загальнодержавних завдань. Досягнення цілей державної МП можливе лише через використання проєктного та мережевого підходів, а також через формування національних молодіжних програм, необхідних як для молоді, так і для суспільства загалом. Одним із ключових інструментів активізації молоді є грантові проєкти. Їхня ефективність доведена міжнародним досвідом, де такі механізми успішно застосовуються протягом кількох десятиліть [29].

Ключовим елементом модернізації державної МП є вирішення проблем зайнятості молоді, захист її від безробіття та стимулювання трудової активності, особливо підприємницької діяльності. Одним із практичних інструментів цієї

модернізації повинно стати створення та впровадження національної програми з формування здорового способу життя серед молоді, яка базувалася б на концептуальних засадах, що включають наступні аспекти: розвиток масового спорту та фізичної активності, доступ до інфраструктури для спорту та відпочинку, організація активного дозвілля, а також заходи з оздоровлення та популяризації відмови від шкідливих звичок [22].

З огляду на те, що євроінтеграційний курс України неможливий без активної участі молодого покоління та розвитку молодіжного руху як важливої складової громадянського суспільства, необхідно реалізувати ряд заходів, спрямованих на формування активної життєвої позиції молоді. Це включає розвиток та зміцнення молодіжного руху, спрямованого на вирішення суспільно значущих проблем.

Серед основних напрямків дій має бути підтримка молодіжних ініціатив, залучення молоді до громадського життя через створення молодіжних органів самоврядування та підтримку волонтерського руху. Також необхідно сприяти інтеграції українських молодіжних організацій до європейських структур, розвивати міжнародну діяльність Українського молодіжного форуму та зміцнювати співпрацю між молоддю України та діаспори [44].

Відповідно до Європейської Молодіжної Стратегії, для успішної модернізації МП в Україні мають бути впроваджені чотири основні підходи: по-перше, молодь повинна розглядатися як активний учасник суспільного життя; по-друге, держава має бути зацікавлена в інтеграції молоді, яка з певних причин відсторонена, до повноцінного політичного та суспільного життя; по-третє, молодь, яка володіє ініціативою як інструментом взаємодії з державою, повинна мати можливість реалізувати її через проєкти; по-четверте, держава має запропонувати молоді прості механізми управління проєктами, пов'язаними з молодіжною політикою.

Таким чином, сучасний етап модернізації МП вимагає нової наукової та дослідницької парадигми, яка розглядає молодь як складне і багатогранне явище з унікальними соціально-політичними характеристиками [11].

Основними засадами державної МП слід вважати відповідальність держави за забезпечення прав і законних інтересів молоді, а також пріоритетну підтримку молоді в процесі її соціального, культурного, духовного та фізичного розвитку та вибору життєвого шляху. Відповідно до цих принципів, головними напрямками реалізації МП можна визначити наступні: державна підтримка молоді в сфері освіти, виховання та особистого розвитку; сприяння здоров'ю молоді, профілактика захворювань і популяризація здорового способу життя; підтримка економічної самостійності молоді та забезпечення їхніх трудових прав; підтримка молодих сімей; соціальна допомога молодим людям, що перебувають у складних життєвих обставинах; сприяння ініціативам молоді у суспільно-політичній діяльності та підтримка молодіжних та дитячих громадських об'єднань [25].

Для успішної реалізації цих напрямів необхідно створити ефективну систему управління. Це вимагає чіткого розподілу повноважень між державними та місцевими органами влади, які відповідають за питання МП, а також забезпечення міжвідомчої координації. Такий підхід передбачає розподіл функцій органів управління між міжгалузевими завданнями та окремою сферою, яка потребує власних інституцій, організаційних і фінансових механізмів, а також науково-методичного, кадрового та інформаційного забезпечення.

Особливо важливим аспектом у новій системі управління МП є координація діяльності державних структур і співпраця з органами освіти, охорони здоров'я, праці, фізичної культури, оборони, правоохоронними органами та громадськими об'єднаннями, що працюють з молоддю. Також необхідно вдосконалити нормативно-правову базу. Для цього варто розробити та затвердити Концепцію і основні напрями реалізації державної МП, а також підготувати проєкт базового закону про підтримку молоді в Україні, який би визначав пріоритетні напрями державної підтримки на етапі соціального становлення молодих громадян.

Особливу увагу слід приділити питанням, що наразі недостатньо розроблені в законодавстві, зокрема: кредитування молодих сімей, підтримка молодіжного

підприємництва, розвиток соціальних служб для молоді. Законодавство має передбачати залучення позабюджетних джерел фінансування для програм підтримки молоді, які спрямовані на формування здорового способу життя та підтримку організацій, що займаються розвитком молодого покоління.

Один з пріоритетних напрямів МП – це підтримка молоді в сфері освіти, виховання і розвитку. Це є питаннями забезпечення доступу до якісної освіти, покращення її ефективності, а також розробка довгострокових заходів для забезпечення працевлаштування випускників професійних та вищих навчальних закладів [36].

Необхідно розробити та реалізувати цільові програми та проєкти для підтримки громадських об'єднань, що функціонують у суспільстві. Важливим кроком є впровадження національних, регіональних та місцевих цільових програм, спрямованих на громадянське становлення молоді, її культурний та фізичний розвиток, патріотичне й морально-духовне виховання. Паралельно потрібно забезпечити координацію та підтримку діяльності молодіжних і дитячих громадських організацій у сферах військово-патріотичного, духовно-морального, патріотичного, виховання екологічної сфери, професійної орієнтації та освіти, а також організувати конкурси та проєкти в цих галузях.

З метою підтримки таких ініціатив необхідно проводити конкурси, олімпіади та фестивалі, що сприятимуть розвитку творчих здібностей дітей та молоді, у тому числі у сфері професійної та підприємницької діяльності. Окремо слід звернути увагу на необхідність розвитку роботи в різних спеціалізованих установах, дошкільних закладах, молодіжних клубах тощо [47].

У сфері охорони здоров'я молоді та профілактики небезпечних захворювань необхідно запровадити державні заходи, спрямовані на вдосконалення підтримки молодих громадян, особливо тих, хто перебуває у складних життєвих обставинах. Ці заходи включають забезпечення здорового способу життя, профілактику наркоманії та залежностей, лікування та реабілітацію, збереження психічного здоров'я, а також пропаганду фізичної активності й спорту. Важливо

розвивати практику проведення спортивних змагань і турнірів серед молоді на різних рівнях.

Також слід розширити мережу закладів соціального обслуговування молоді та впровадити заходи підтримки дитячих оздоровчих та освітніх закладів, створюючи умови для впровадження інноваційних технологій у сфері здорового способу життя, дитячого та сімейного відпочинку й дозвілля.

Один із ключових аспектів МП – це забезпечення економічної незалежності молоді та реалізація їх трудових прав. Це включає створення умов для працевлаштування молоді, розробку програм підтримки молодіжного підприємництва, а також заходів з квотування робочих місць. Не менш важливою є державна підтримка молодих сімей через реалізацію цільових програм з надання матеріальної та іншої допомоги, зокрема малозабезпеченим родинам, для вирішення їхніх соціально-економічних проблем [14].

Для підтримки молодих сімей також необхідно вдосконалити законодавство у сфері житлового забезпечення, зокрема щодо субсидій, пільгового кредитування та оренди державного житла.

Окрему увагу слід приділити підтримці молоді, яка опинилася у важких життєвих обставинах, включно з тими, хто має фізичні чи психічні обмеження. Для цього варто вдосконалити нормативно-правову базу та створити умови для підтримки громадських об'єднань і інших організацій, що надають допомогу таким громадянам.

Отже, беручи до уваги обмежені ресурси для вирішення важливих питань МП, необхідно реалізувати низку пріоритетних завдань, зокрема підтримку ініціатив молоді в рамках нових елементів комплексної програми «Молодь України».

Механізм впровадження МП має сприяти гармонізації загальнонаціональних інтересів з інтересами місцевих громад, інших адміністративно-територіальних одиниць, а також колективних і особистих інтересів молоді. Він повинен включати такі дії:

1. Соціальна діагностика середовища, що передбачає аналіз становища молоді в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ), вивчення її потреб, проблем та очікувань, а також оцінку доступних ресурсів у громадах для реалізації молодіжних проєктів.

2. Визначення цілей і пріоритетів МП в громадах на основі результатів соціальної діагностики.

3. Розробка стратегічних і тактичних заходів, спрямованих на впровадження МП через організаційні, правові, фінансові, інформаційні інструменти та соціальне проєктування. Це включає залучення молоді до процесу реалізації політики [36].

Активація взаємодії між державою та громадським сектором у межах МП має забезпечувати:

Виявлення конкретних потреб молоді.

Заохочення громадської активності серед молоді.

Сприяння залученню молоді до розробки та реалізації МП.

Покращення інформаційного забезпечення МП через багатосторонню взаємодію різних суб'єктів МП, використання різних каналів для поширення інформації, адаптацію інформаційних матеріалів для різних груп молоді.

Розробку критеріїв для оцінки ефективності державної МП.

Моніторинг результатів реалізації МП.

Модель МП, яка базується на зазначених механізмах, відповідає сучасним світовим тенденціям у роботі з молоддю, враховуючи можливості та традиції нашої країни в контексті євроінтеграції. Ефективна модель передбачає комплексний підхід, включаючи чітко визначені умови, цілі, пріоритетні напрями, форми реалізації та критерії оцінки результативності [36].

Успішність МП на рівні громад залежить від таких ключових параметрів: наявність нормативно-правової бази, визначених пріоритетів, що впливають з аналізу актуальних проблем молоді, системна організація діяльності основних суб'єктів політики та адекватне ресурсне забезпечення.

На регіональному рівні головними механізмами реалізації МП є:

- Нормативно-правовий.
- Програмно-цільовий.
- Структурно-організаційний.
- Фінансово-інвестиційний.

Узгодженість і взаємопов'язаність цих механізмів, а також їх системна дія забезпечують ефективність моделі реалізації державної МП.

Виділимо основні напрямки, які слід активізувати з метою підвищення ефективності МП на місцях (додаток 1):

1. Активізація та підвищення рівня участі молоді. Передбачається створення молодіжних рад та платформ для діалогу, розширення програм громадянської освіти, організація тренінгів, курсів для молоді на тематику політології, соціальної активності.

2. Соціальне підприємництво та питання працевлаштування молоді. Підтримка молоді в фінансовій компоненті, гранти для молодіжних ініціатив, створення програм підтримки, розвиток кар'єрного консультування, стажування, запровадження локальних програм працевлаштування на місцевих рівнях.

3. Фінансування молодіжних програм, забезпечення стабільного фінансування ініціатив, що спрямовані на всебічний розвиток МП. Співпраця з місцевим бізнесом з метою активізації фінансування освітніх та соціальних проєктів, які спрямовані на молодь.

4. Впровадження інноваційних цифрових рішень. З метою взаємодії з молоддю пропонується впровадження цифрових платформ, використання он-лайн майданчиків додатків для участі молоді в процесах управління, що допоможе забезпечити більш широкий та всебічний доступ до інформації. Створення мобільних додатків допоможе у швидкій комунікації між місцевою владою та представниками молоді, молодь зможе повідомляти про власні пропозиції і т.д.

5.Посилення співпраці з громадськими організаціями. Фінансування та співпраця з молодіжними організаціями, що займаються питаннями освіти, працевлаштування, здоров'я, екології, організація молодіжних форумів, конференцій на регіональному та національному рівнях щодо залучення молоді до процесу розвитку місцевої громади [42].

6. Покращення інфраструктури для молоді. Передбачає створення молодіжних центрів (просторів), де молодь може навчатись, отримувати підтримку, обмінюватись досвідом, брати участь в різного формату заходах. Створення спортивних та культурних програм та заходів, інвестиції в спортивну інфраструктуру, залучення молоді до активного та здорового способу життя.

7. Проведення постійного моніторингу та оцінка ефективності політики. Пропонується впровадження спеціальної системи оцінки та моніторингу МП, що дозволить точно оцінювати ефективність проведених заходів та програм, виявляти проблемні питання, коригувати стратегії. Регулярне проведення досліджень дозволить враховувати потреби та побажання молоді під час розробки нових заходів.

Таким чином, реалізація даних ініціатив дозволить підвищити ефективність державної МП на місцевому рівні, забезпечити активну участь молоді в соціально – економічному, політичному житті регіону та всієї країни.

3.2. Перспективні програми та проєкти, спрямовані на підвищення активності молоді

Сучасний етап розвитку країни і державної МП вимагає активізації міжнародного співробітництва як у реалізації напрямів державної МП, так і в підготовці кадрів. У цій сфері перспективними є спільні освітні програми, наукові молодіжні заходи, дослідження у сфері державної МП. Не менш

важливим є систематичне підвищення кваліфікації фахівців сфери державної МП [46].

У стрімкому ритмі життя і професійної діяльності, реалізації державної МП у складних, нових умовах з урахуванням різних зовнішніх чинників, що впливають на них, професійний саморозвиток і самовдосконалення фахівців стає ключовою точкою зростання і підвищення ефективності. У цьому напрямі спостерігається зростання пропозицій на ринку освітніх послуг, але, на наш погляд, слід детально опрацьовувати якісні характеристики таких програм [36].

Актуальним питанням у підвищенні якості реалізації державної МП є неформальна освіта молоді. У всіх розвинених країнах світу на рівні державної політики досягнуто визнання того, що знання стають основою розвитку суспільства, що трансформація людства в суспільство «довічного навчання є необхідним засобом соціально-економічного прогресу в ХХІ столітті».

Розподіл програм та проєктів, спрямованих на підвищення активності молоді за пунктами, що відображають основні напрями програм та проєктів, які активізують молодь та підтримку її розвитку на регіональному рівні.

- 1.Основи реалізації регіональної молодіжної політики.
- 2.Популяризація здорового способу життя серед молоді.
- 3.Духовне та моральне виховання молоді та підлітків.
- 4.Забезпечення житлом молодих родин.
- 5.Допомога молоді, яка опинилася у складних життєвих обставинах.
- 6.Сприяння працевлаштуванню молодих людей.
- 7.Підтримка молодих родин
- 8.Підтримка обдарованої молоді.
- 9.Сприяння діяльності молодіжних громадських організацій.

МП на місцевому рівні розробляється і реалізується з урахуванням соціально-економічного розвитку країни на основі таких принципів:

- виокремлення пріоритетних напрямів;
- врахування інтересів і потреб різних груп молоді;

- участь молодих громадян у розробленні та реалізації пріоритетних напрямів державної МП;

- взаємодія держави, інститутів громадянського суспільства та представників бізнесу;

- інформаційна відкритість;

- незалежність оцінки результатів стратегії.

МП на місцевому рівні формується з урахуванням соціокультурних особливостей країни і розуміється не тільки як діяльність органів із роботи з молоддю, а й усіх можливих суб'єктів, що забезпечують її практичну реалізацію.

МП на місцевому рівні буде реалізовано за такими напрямами:

- залучення молоді до соціальної практики та її інформування про потенційні можливості розвитку;

- розвиток творчої активності молоді;

- інтеграція молодих людей, які опинилися у скрутній життєвій ситуації, в життя суспільства [55].

Принципові зміни соціально-економічного та інформаційно-комунікативного середовища, в якому відбувається і здійснюється соціалізація молоді, а також нові стратегічні завдання і нові глобальні виклики актуалізують подальшу модернізацію МП. У результаті модернізації мають бути вирішені як завдання підвищення якості соціалізації та самореалізації молодих людей, так і завдання управління приростом та ефективним використанням молодіжного людського капіталу країни [49].

При цьому необхідно враховувати, що базові процеси соціалізації молоді, пов'язані з плеканням високоморальної, освіченої, патріотичної, творчої, здорової особистості молодої людини, і відповідно проблеми громадянської ідентичності, ціннісних настанов, збільшення людського капіталу принципово не можуть бути розв'язані зусиллями одного або кількох відомств і потребують створення механізмів міжвідомчого і надвідомчого регулювання зі значущою

участю представників молоді. Комплексний, загальнонаціональний характер МП досі не усвідомлюється повною мірою, що багато в чому визначає її слабкість.

Можна виокремити чотири основні напрями розвитку та вдосконалення інфраструктури:

- 1) збільшення кількості, доступності та оснащеності закладів молодіжної сфери;
- 2) підвищення кадрової забезпеченості;
- 3) нарощування обсягу та ефективності фінансування та
- 4) створення сучасної науково-методичної бази з реалізації МП. З боку держави також можна виокремити й чотири основні механізми реалізації МП - це нормативно-правове регулювання в даній сфері, створення та вдосконалення організаційних форм з реалізації МП, цільові програми та інформаційний вплив [12].

Розглянемо перспективні програми та проєкти, які спрямовані на підвищення активності молоді.

1. Програми громадянської освіти та активізму молоді:

Молодь і демократія. Програма, яка передбачає навчання молоді демократії, основам місцевого самоврядування, прав людини засобами та інструментами тренінгів, семінарів, імітаційних ігор.

Школа молодого лідера. Це ініціатива, що має напрямок на розвиток лідерських якостей молоді за допомоги спецкурсів, воркшопів та наставництва з боку громадських лідерів та політиків.

Проєкт Зміцнення громадянського активізму серед молоді спрямований на залучення молодіжних команд.

Програма USAID "Мріємо та діємо" — це п'ятирічна ініціатива, спрямована на розвиток і підтримку молоді в Україні, а також на створення сприятливих умов для її розвитку.

2. Інноваційні проєкти для розвитку цифрової активності:

Цифрові освітні центри (DLC) за підтримки ЮНІСЕФ в Україні

Проект передбачає створення Цифрових освітніх центрів (DLC) і надання психосоціальної допомоги дітям та молоді. В рамках ініціативи планується відкриття 16 таких центрів у громадах Миколаївської, Одеської та Херсонської областей. У центрах учні зможуть надолужити знання, отримати сучасні навички XXI століття, пройти профорієнтацію, а також взяти участь у різних навчальних і корекційних програмах. Проект охопить 30 тисяч учнівської молоді з 7 областей, передбачаючи також підвищення кваліфікації та психосоціальну підтримку для вчителів і шкільних психологів [37].

Проект Цифровий молодіжний активізм. Дана платформа створена для молоді, дозволяє брати участь у кампаніях соціальних змін, молодь використовує дані інструменти для висвітлення соціальних проблем, громадських ініціатив.

3. Програми, спрямовані на соціальне підприємництво та молодіжний бізнес:

Стартапи для молоді. Програми підтримки молодіжних стартапів різного профілю – від ІТ до соціальних проєктів, платформи менторства, фінансування нетворкінгу, платформи допомоги молоді в реалізації ідеї соціального підприємництва, бізнесу, що вирішують соціальні, громадські, екологічні проєкти.

Програма «Створення соціальних шкільних підприємств у сільських районах та невеликих містах України для стимулювання молоді до соціального підприємництва» реалізується Фондом Східна Європа у співпраці з німецькою організацією ChildFund Deutschland e.V. за фінансової підтримки Федерального міністерства економічної співпраці та розвитку Німеччини [48].

Її метою було підвищити конкурентоспроможність української молоді на ринку праці шляхом розвитку підприємницьких навичок у школярів та впровадження соціальної моделі шкільних підприємств у місцеві освітні програми.

4. Молодіжні волонтерські ініціативи:

Створення молодіжних волонтерських центрів, де молодь долучається до різних проєктів, співпраця з міжнародними організаціями, що дозволяє брати

участь молоді у волонтерстві за кордоном, набувати нових навичок та міжнародного досвіду.

5. Культурні та освітні молодіжні ініціативи:

Культурний обмін та табори, це програми, які передбачають міжкультурний обмін, участь молоді у міжнародних заходах, таборах, виставках, фестивалях які розвивають молодь та їх навички комунікації, розуміння.

Літні молодіжні школи, тематичні табори, професійного, мовно спрямування.

Наприклад, Платформа для ініціатив та синергії створена з метою сприяння розвитку суспільства через об'єднання зусиль та підтримку різноманітних ініціатив. Її місія полягає в тому, щоб покращувати якість життя українців, відкриваючи нові можливості для їхнього особистісного та професійного зростання.

Візія платформи спрямована на досягнення того, що до 2025 року молодь Волині стане сильною, прогресивною та залученою до активного розвитку свого регіону, залишаючись жити і творити у Волинській області.

6. Програми з працевлаштування та розвитку кар'єри молоді:

Програми з працевлаштування «Молодь на ринку праці», стажування молоді, включають консультації, тренінги, семінари, практики, онлайн платформи з надання інформації про стажування, програми волонтерства, гранти для молоді тощо

7. Екологічні ініціативи для молоді:

Молодіжний екологічний рух. Це програма, спрямована на підвищення екологічної свідомості, активності, включає проєкти з прибирання довкілля, посадки дерев, боротьба з пластиком, тощо.

Освітні заходи, зелені семінари, де навчають екологічним практикам, беруть участь в проєктах зі збереження природи.

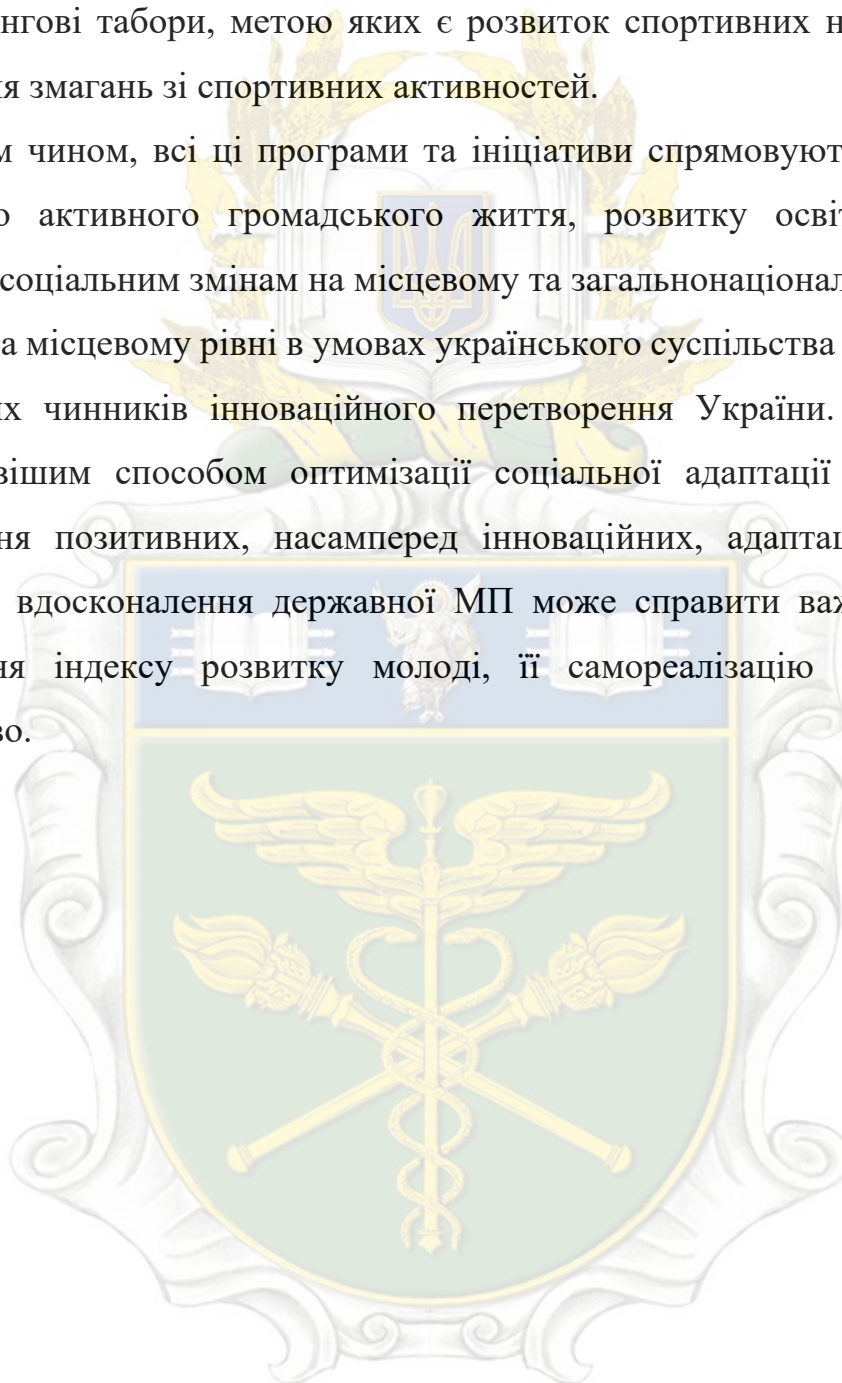
8. Спортивні молодіжні програми:

Молодіжна спортивна ліга. Програма місцевих та національних спортивних ліг молоді, що сприяє розвитку командного духу, здорового способу життя, соціалізації інструментами спорту [14].

Тренінгові табори, метою яких є розвиток спортивних навичок у молоді, проведення змагань зі спортивних активностей.

Таким чином, всі ці програми та ініціативи спрямовуються на залучення молоді до активного громадського життя, розвитку освіти, компетенцій, сприяють соціальним змінам на місцевому та загальнонаціональному рівнях.

МП на місцевому рівні в умовах українського суспільства може бути одним з основних чинників інноваційного перетворення України. Вона має стати найважливішим способом оптимізації соціальної адаптації молоді, умовою формування позитивних, насамперед інноваційних, адаптаційних стратегій, Подальше вдосконалення державної МП може справити важливий вплив на підвищення індексу розвитку молоді, її самореалізацію та інтеграцію в суспільство.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Українська молодіжна політика на місцевому рівні представляє собою особливий та важливий елемент загальнонаціональної стратегічної політики, який спрямовано на створення позитивних соціальних, організаційних, політичних, економічних, правових умов розвитку та соціалізації молоді, подальшої інтеграції в суспільство. Ключовими напрямками розвитку МП є:

- зміцнення МП в органах регіональної влади;
- впровадження та удосконалення інноваційних механізмів її реалізації, законодавчої бази;
- налагодження ефективної комунікації з молоддю, залучення молодих людей до 35 років до роботи в місцевих державних органах влади;
- участь молоді в управлінських рішеннях, реалізація державної МП.

МП держави реалізується за пріоритетними напрямами, на всіх рівнях влади. Цільові програми створюються з метою реалізації МП, за рахунок коштів з бюджетів національного або регіонального рівнів.

МП місцевого рівня представляє собою сукупність цілей та заходів, які спрямовані на створення умов та гарантій з самореалізації молоді, розвитку молодіжних рухів та інших ініціатив. Таким чином, МП місцевого рівня є дуже важливим інструментом з формування, розвитку та використання потенціалу покоління молодих людей. Серед тенденцій МП України слід виділити галузеві проблеми регіонального характеру, зокрема у сфері працевлаштування молоді, формування здорового способу життя, профілактики негативних тенденцій, комплексні проблеми з недостатньою співпрацею з органами місцевої влади, недостатня інформаційна підтримка МП.

МП України ґрунтується на формальних підходах, але згідно з сучасними реаліями та досвіду європейських країн, МП в Україні повинна трансформуватись та відповідати наступним вимогам:

1. Орієнтація на створення умов для самореалізації молоді, її активної

участі в житті громад і вирішенні локальних питань в межах Конституції та законодавства України.

2. Врахування інтересів усієї молоді незалежно від її соціально-економічного статусу.

3. Використання інформаційної складової як важливого елементу політики.

4. Активна співпраця держави, громадського сектору та самої молоді.

Ці вимоги відповідають європейським принципам реалізації МП та закладаються в основу української моделі МП в умовах євроінтеграції.

Для більш ефективної реалізації МП необхідно активніше залучати науковців, місцеві органи влади та громадські організації, зокрема молодіжні. У такій співпраці потрібно враховувати кращі практики європейських країн. В Україні механізм реалізації МП має три рівні:

Законодавча база та загальні напрями політики визначаються на рівні Кабінету Міністрів України. Уряд делегує відповідні повноваження регіональним адміністраціям і місцевим органам влади. Молодіжні організації, як основні інструменти залучення молоді, беруть участь у реалізації політики. Однак ця структура потребує удосконалення, особливо щодо інформаційної підтримки та оцінки результативності політики. Для цього необхідний постійний моніторинг, який допоможе оцінювати ефективність реалізації політики та планувати її подальший розвиток.

Для успішної МП важлива міжсекторна співпраця, що передбачає інтеграцію державних інституцій, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства. МП спрямована на створення умов для розвитку молоді, забезпечення її безпеки та стабільності, тому державні органи мають виконувати координаційну функцію для вирішення проблем та задоволення потреб молодих громадян.

За результатами досліджень було виділено кілька напрямів, що потребують подальшого вивчення:

- Оцінка інструментів аналізу результативності МП.
- Участь громадських організацій у механізмах реалізації політики.
- Впровадження європейських стандартів роботи з молоддю.

Соціальне проектування МП передбачає науково обґрунтовані підходи до планування соціальних процесів. Соціальні проекти мають бути спрямовані на інновації, модернізацію та підтримку цінностей, які позитивно впливають на суспільство і відповідають цілям МП України.

Формулювання конкретних пропозицій для вдосконалення МП України, орієнтуючись на потреби сучасної молоді. Напрямки включають наступні аспекти:

1. Програми громадянської освіти та активізму. Навчання молоді принципам демократії, прав та свобод людини, розвиток лідерських якостей, створення молодіжних команд, сприяння розвитку молоді через надання ресурсів.

2. Інноваційні проекти цифрової активності. Відкриття освітніх центрів, платформ для молоді. Залучення молоді до проектів місцевого та міжнародного волонтерства.

4. Програми соціального підприємництва та підтримки молодіжного бізнесу. Створення менторських та фінансових програм, підтримка підприємницьких навичок у молоді тощо. Програми з працевлаштування та розвитку кар'єри молоді. Стажування, консультації, надання грантів та інших можливостей для розвитку молоді.

5. Освітні та культурні молодіжні ініціативи. Програми міжкультурного обміну, літні табори для комунікації та розвитку молоді, суспільні ініціативи для покращення життя громад. Спорт та фізичний розвиток. Залучення молоді до командних спортивних змагань та інших заходів. Екологічні ініціативні програми. Організація заходів з захисту природи та екологічної освіти.

Таким чином, всі ці напрями є ефективним інструментом для активізації молоді, вони допоможуть розвинути громадянську свідомість у молоді, реалізувати потенціал молодих людей України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аналіз утворення молодіжних рад в Україні. Міністерство молоді та спорту України. URL: <https://mms.gov.ua/news/analiz-utvorennia-molodizhnykh-rad-v-ukraini>. (дата звернення: 24.06.2024).
2. Беззуб І. Оновлення державної молодіжної політики в Україні. Громадська думка про протворення. № 9 (214). 2021. С. 15-24.
3. Бондаренко О. В. Молодіжні центри в Україні: сучасні виклики та перспективи розвитку. Науковий вісник. 2020. № 3. С. 23-29.
4. Бородін Є.І. Державна молодіжна політика в Україні: механізми формування та реалізації в контексті розвитку: навчальний посібник. 2-ге видання, доповнене. Дінпро: Грані, 2019. 176 с.
5. Василенко Т. І. Соціальна робота з молоддю: теоретичні основи та практика. Вісник соціальної роботи. 2019. № 2. С. 34-40
6. Гаврилюк М. А. Розвиток молодіжної політики в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. Соціальні технології. 2021. № 1. С. 45-49
7. Гиренко Л. Готовність суспільства до оновлення кадрового складу органів місцевого самоврядування та зміна соціальної ролі молоді. Молодіжна політика та молодіжна робота: матеріали III міжрегіональної наук.-практ. конф. (14 грудня 2018 р., м. Дніпро). Дніпро: ДРІДУ НАДУ. 2019. С. 22-25.
8. Гончарук Н. Формування та реалізація державної молодіжної політики на публічній службі в Україні. Аспекти публічного управління. № 4. 2023. С. 64-73.
9. Грищенко Д. М. Демографічна ситуація як чинник економічної безпеки України. Науковий блог Національного університету «Острозька академія». 2018. URL: <https://naub.ua.edu.ua/2018/демографічна-ситуація-якчинник-екон/>. (дата звернення: 24.06.2024).
10. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>. (дата звернення: 24.06.2024).

11. Деркач О. В. Молодіжні центри як інструмент соціальної інтеграції молоді. Вісник Київського університету. 2022. № 4. С. 34-39
12. Деякі питання реформування державного управління України: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 831-р від 21.07.2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-p#Text>. (дата звернення: 20.06.2024).
13. Драган О. М. Формування національної ідентичності молоді засобами культурних заходів. Культура і сучасність. 2021. № 6. С. 14-24
14. Єрмоленко І. В. Роль молоді у формуванні молодіжної політики в Україні: виклики та можливості. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право, № 1 (57), 2023. С. 78-83.
15. Задорожна І. П. Освітні програми для молоді: нові підходи та методики. Педагогічний вісник. 2020. № 5. С. 56-59
16. Звіт про виконання завдань, визначених Планом роботи Національного агентства з питань державної служби на 2023 рік. URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/плани%20та%20звіти/2023%20рік.pdf>. (дата звернення: 23.06.2024).
17. Іваненко Н. С. Молодіжний центр «Квадрат» як приклад ефективної роботи з молоддю. Молодіжна політика. 2019. № 2. С. 2-4
18. Інформація про кількісний склад державних службовців у органах державної влади: станом на 31.12.2020. Національне агентство України з питань державної служби. URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/KSDS/dani-za-iv-kvartal-2020-roku.pdf>. (дата звернення: 23.06.2024).
19. Інформація про кількісний склад державних службовців у органах державної влади: станом на 31.12.2021. Національне агентство України з питань державної служби. URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/KSDS/statistichni-dani-za-iv-kvartal.pdf>.
20. Каталог кращих практик молодіжної роботи в Україні – 2018. URL: <https://youth-worker.org.ua/library/katalog-2020/> (дата звернення: 18.10.2024 р.).

21. Ковальчук Л. В. Волонтерські ініціативи молоді в умовах сучасних викликів. Волонтерство в Україні. 2021. № 3. С. 34-39
22. Кравченко М. І. Роль молодіжних центрів у розвитку творчих здібностей молоді. Творчість та інновації. 2018. № 7. С. 26-34
23. Крімер Б. О. Трансформація народжуваності в Україні на ранніх етапах демографічного переходу. Демографія та соціальна економіка. 2018. № 2. С. 67-81.
24. Лисенко А. В. Соціальна підтримка молоді: актуальні питання та рішення. Соціальна робота в Україні. 2022. № 3. С. 34-39
25. Мельник В. П. Молодіжний центр «Квадрат»: досвід роботи та перспективи розвитку. Вісник молодіжної політики. 2020. № 4. С. 23-29
26. Молодь на ринку праці: навички ХХІ століття та побудова кар'єри: Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні. Київ: Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики. 2019. 107 с.
27. Науменко О. Г. Партнерства молодіжних центрів з міжнародними організаціями. Міжнародні відносини. 2023. № 2. С. 23-29
28. Петрова Т. С. Культурні заходи як засіб формування національної ідентичності. Культурна політика. 2019. № 6. С. 12-18
29. Пеша І. В. Напрями та завдання молодіжної політики на рівні територіальної громади. Державне управління та місцеве самоврядування. 2019. Вип. 3 (42). С. 98–103.
30. Питання Ради з молодіжних питань: Указ Президента України № 14/2022 від 17.01.2022 року. URL: Питання Ради з молодіжних питань: Указ Президента України № 14/2022 від 17.01.2022 року. (дата звернення: 23.06.2024).
31. Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 роки та внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України № 579 від 02.06.2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2021-п#n11>. (дата звернення: 23.06.2024).

32. Про затвердження Порядку формування та діяльності Національної ради з питань молоді та внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів № 1011 від 10.09.2022 року. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1011-2022-](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1011-2022-п#Text)

[п#Text](#)БІБЛІОГРАФІЧНІ%20ПОСИЛАННЯ (дата звернення: 23.06.2024).

33. Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року: Указ Президента України № 94/2021 від 12.03.2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/%2094/2021#n13>. (дата звернення: 23.06.2024).

34. Про основні засади молодіжної політики: Закон України № 1414-IX від 27.04.2021 року. ВВР, 2021, № 28, ст. 233.

35. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України № 3077-IX від 02.05.2023 року. ВВР, 2023, № 72, ст. 249.

36. Портфоліо молодіжної роботи Ради Європи. Інструмент для оцінювання та розвитку компетенцій молодіжної роботи / Мін-во молоді та спорту. 2022. URL: <http://youth-worker.org.ua/downloads/portfoliomolodizhnoyi-roboti-radi-uevropi/>(дата звернення: 27.10.2024).

37. Реформування молодіжної політики відповідно до сучасних запитів молоді та держави. Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2012–2021 років) / редкол.: Попатенко М.М., гол. ред. колег.; Бондар Т.В. та ін. Київ: ТОВ «Ройлайд», 2021. 100 с.

38. Рекомендації молодіжним центрам щодо впровадження інклюзивних підходів в молодіжній роботі. URL: <http://youth-worker.org.ua/downloads/rekomendaciyi-molodizhnim-centram-shhodo-vprovadzhennya-inklyuzivnikhpdkhodiv-v-molodizhniy-roboti-5-kejsiv/>.

39. Сидоренко Л. В. Освітні тренінги для молоді: практичний досвід. Освітні інновації. 2021. № 5. С. 34-39

40. Спільнота практик місцевого самоврядування : платформа проєкту DESPRO. URL: <http://udl.despro.org.ua> (дата звернення: 20.10.2024.).

41. Статистичні дані про кількісний склад державних службовців: станом на 31.12.2023. Національне агентство України з питань державної служби. URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/KSDS/infografika4kv23-1.pdf>. (дата звернення: 23.06.2024).

42. Стукан Т. Молодіжна політика в Україні: суть, основні принципи та стан реалізації в Україні. Таврійський науковий вісник. № 4. 2020. С. 125-131.

43. Тараненко І. М. Молодіжний центр «Квадрат»: інноваційні підходи до роботи з молоддю. Молодіжні ініціативи. 2019. № 1. С. 39-43

44. Тимченко А. П., Костяна І. Ю. Роль молоді у державотворчих процесах України : дис. – Молодіжний науковий юридичний форум: [матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки, м. Київ, Національний авіаційний університет. 2017. Тернопіль: Вектор. Том 1. 356 с.

45. Участь молоді в процесах реформування держави. Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2017 року). Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики / редкол.: Жданов І. О., гол. ред. колег., Ярема О. Й. та ін. Київ: ДП «Редакція інформаційного бюлетеня «Офіційний вісник Президента України», 2018. 100 с.

46. Хоменко О. В. Розвиток волонтерства серед молоді. Соціальні ініціативи. 2022. № 2. С. 47-60.

47. Шевченко Н. В. Вплив молодіжних центрів на розвиток соціальних навичок молоді. Соціальна адаптація. 2023. № 4.

48. Bennet, A. & Segerberg, A. The Logic of Connective Action: Digital Media and the Personalization of Contentious Politics. Cambridge University Press, 2018.

49. Chen, H., Kang, S., & Jeon, J. Understanding the Role of Youth Centers in Promoting Community Engagement: A Cross-Cultural Study. *Youth & Society*, 2019, 51(6), pp. 748-770.

50. Collins, M. L. Empowering Youth Through Educational Programs: Insights from the Global South. *Journal of Youth Studies*, 2020, 23(2), pp. 189-205.

51. EU Strategy for Youth – Investing and Empowering 2009 URL: <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?qid=1472634381175&uri=CELEX:52009SC0548>

52. Garcia, M. & Hamilton, S. F. Positive Youth Development in Global Contexts of Social and Economic Change. *New Directions for Youth Development*, 2021, 2021(1), pp. 23-40.

53. Levin, H. M., Belfield, C. R., & Hollands, F. M. The Economic Value of Opportunity Youth. The Aspen Institute, 2022. P. 25

54. Rado, H. et al. Youth Work and Non-Formal Learning in Europe: Policy, Practices and Methodologies. Council of Europe Publishing, 2019. Pp. 25-29

55. Smith, A. & Lister, R. The Impact of Community-Based Youth Programs on Social Capital Development. *Journal of Community Psychology*, 2021, 49(3), pp. 459-477.

56. Wong, N. & Zimmerman, M. A. A Typology of Youth Participation and Empowerment for Community Development. *American Journal of Community Psychology*, 2020, 65(1-2), pp. 119-135.